

Tarih: Temmuz 2022

Millî Reasürans T.A.Ş.
adına sahibi
F. Utku ÖZDEMİR

İnceleme Kurulu
ÜYE

Özlem CİVAN
ÜYE

Kaan ACUN
ÜYE

Muhittin KARAMAN
ÜYE

Gökhan AKTAŞ
ÜYE

Selçuk ÜNAL

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Güneş KARAKOYUNLU

Basım Yayın Koordinatörü
Yasemin TAHMAZ

Dizgi Sorumlusu
Yasemin TAHMAZ

Kapak Dizaynı
Umut SİLE

Baskı
CEYMA MATBAASI
Matbaacılar Sitesi
Yüzyıl Mah. 4. Cad. No. 123
Bağcılar - İstanbul

Yönetim Yeri:
Merkez
Maçka Cad. 35
34367 Şişli / İstanbul

Tel : 0-212-231 47 30 / 3 hat
E-mail : reasuror@millire.com.tr
İnternet : <http://www.millire.com.tr>

Yayın Türü: Yerel süreli yayın

3 ayda bir yayımlanır.

**Dergide yer alan yazıların
içeriğinden yazı sahipleri
sorumludur.**

İÇİNDEKİLER

Yatla Güvenli Seyir İçin.....	4
Sigorta ve Reasürans Şirketlerinde Yedek Akçelerin Sermaye Artırımında Kullanılma Usul ve Esasları.....	7
Hindistan Sigorta Piyasası 2022 Yılı Nisan Ayı Yenilemesi.....	26
Asya-Pasifik Bölgesi'nde 2022 Yılı Nisan Ayı Yenilemeleri.....	28
Dünyanın Önde Gelen Sigorta ve Reasürans Şirketleri Afrika'da Büyüyor, Fakat İklim Değişikliği Kârlılığı Olumsuz Yönde Etkileyebilir.....	29

Değerli Okurumuz,

Reasürör dergisini gönderebilmemiz amacıyla tarafımıza iletilen kişisel verilerinizin, bu kapsam ile sınırlı olmak üzere işlenebileceğini, saklanabileceğini ve paylaşılabilirliğini, konuyla ilgili Aydınlatma Beyanına;

<http://www.millire.com/KisiselVerilerinKorunmasi.html>

linkinden ulaşabileceğinizi bilgilerinize sunar, onay vermemeniz durumunda tarafımıza bilgi vermenizi rica ederiz.

Reasürör Gözüyle

Yazın kendini iyice hissettirmeye başladığı bu günlerde denizde keyifli zaman geçirmenin en iyi yollarından biri de yat ile seyahat etmektir. Yatırım değeri oldukça yüksek olan bu deniz araçları pek çok farklı rizikoyla karşı karşıyadır. Dergimizin Temmuz sayısında Türk P ve I Sigorta A.Ş. Hasar Grup Müdürü Sayın Burcu Berrak'ın yat sahiplerinin karşılaşılabileceği rizikolar ve bu rizikolara karşı alınabilecek teminatlara değinen çalışması yer almaktadır.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Başmüfettişi Sayın Dr. Soner Altaş ise dergimizde yer alan yazısında, sigorta ve reasürans şirketlerinde yedek akçelerin sermaye artırımında kullanılma usul ve esaslarını ele almaktadır.

2022 yılı Nisan ayı reasürans yenilemelerinde yaşanan gelişmeler ve öne çıkan piyasa eğilimleri de bu sayımızda Hindistan ve Uzak Doğu piyasaları olmak üzere iki ana başlık altında değerlendirilmektedir.

Yabancı Basından Seçmeler Bölümü'nde ise son yıllarda global sigorta/reasürans şirketlerinin Afrika Kıtası'nın potansiyelinden faydalanabilmek için attıkları adımlar ve bölgedeki riskleri konu alan bir çeviri yer almaktadır.

Yatla Güvenli Seyir İçin...

Yaz aylarının kendini iyice hissettirmeye başladığı, yat seyahatlerinin arttığı bu sıcak günlerde riskli durumlardan kaçınmaya yardımcı olmak için yat sahiplerinin karşılaştığı en yaygın hasar türlerini özetlemekte fayda olduğu düşünülmektedir. Yat pahalı bir yatırımdır. Tavsiyelerimiz, denizde geçirilecek eğlenceli vakitlerde sorunla karşılaşmadan keyifli bir tatil geçirilmesine ve yatırımın korunmasına yardımcı olabilir.

Aşağıda bahsedilecek rizikolar yatı korumak için uygun teminatlara sahip olunması bakımından yol gösterebilir.

Yangın

Yat yangınları, çok sık rastlanmasa da maliyet anlamında yüksek meblağlara ulaşabilecek hasar tipidir.

Yatın yaşının artmasıyla doğru orantılı olarak yangın riski de artış eğilimindedir. Yangın hasarları tecrübelerine göre yaygın olarak hatalı kablolar, korozyon, yakıt doldurma esnasında karşılaşılabilecek sorunlar, hortumların eskimesi/yıpranması gibi nedenlerle meydana gelmektedir.

Yangına müdahale ekipmanının periyodik olarak kontrolünün her gezi öncesinde mutlaka yapılması gereklidir. Yakıt deposu, tüm hortumlar ve bağlantılar düzenli olarak kapsamlı bir şekilde kontrol edilmeli ve gerekirse teknik uzmanlar bu işler için görevlendirilmelidir. Yakıt sisteminin düzenli kontrollerinin yapılması çok önemlidir. Eski yakıt tankları, devreleri ve bağlantıları korozyon nedeniyle sızıntılara dolayısıyla yangına sebep olabilir.

Yatın kendi gövdesinde çıkacak bir yangının yanı sıra bulunduğu marinateda bağlı bulunan başka bir teknede çıkabilecek yangından da etkilenmesi olasıdır. Böyle durumlar için teknelerin marinateda bağlanma mesafesi, marinanın yangına müdahale hızı ve kapasitesi hakkında önceden bilgi alınması tavsiye edilmektedir. Ayrıca çok önemli bir nokta da özellikle bir sonraki başlıkta bahsedeceğimiz kötü hava koşulları kaynaklı hasarlar bakımından bağlı bulunduğunuz marinanın hangi sınıflandırmaya tabii olduğuna dikkat edilmesi hususudur. Ek olarak marina ile yapılacak sözleşmeyi gözden geçirirken sorumluluklar bölümünü dikkatli incelemekte fayda vardır.

Kötü Hava Koşulları

Küresel ısınmanın mevsimler üzerindeki etkisi nedeniyle olumsuz hava şartları daha sık aralıklarla ve eskiye nazaran daha kuvvetli olarak görülmeye başlanmıştır. Ülkemizden örnek verecek olursak geçtiğimiz Mayıs ayında Ayvalık'ta ve daha öncesinde kış mevsimi boyunca yurdumuzun değişik kesimlerinde farklı şiddetlerde meydana gelen hadiseler göz ardı edilemeyecek boyutlarda maddi hasara yol açmıştır. Her ne kadar tektonik hareket neticesinde oluşmuş olsa da pek tabii ki İzmir Depremi sonrası oluşan küçük ölçekli tsunami de bu doğal olaylar içerisinde sayılabilir.

Fırtına durdurulamaz, ancak onun için hazırlıklı olunabilir. Yatın çekek yeri veya marinateda düzgün bir şekilde sabitlenerek dalgalarla kaymamasına veya sallanmamasına dikkat edilmelidir. Bu, yatın tekrar tekrar rıhtıma veya kıyıya

çarpmasını önlemeye yardımcı olacaktır. Yatın özellikle yoğun fırtınalar sırasında şiddetli dalgalara ve sudan gelen rüzgâra daha az maruz kalması için bir tekne kaldırma veya süspansiyon sistemi düşünülebilir.

Teknede bulunan kişisel eşyaların bir envanterini oluşturmak tavsiye edilir. Buna teknede bırakılan ve çıkarılan kişisel eşyalar dahildir. Değerli eşyaların teknede bulunduğu yerler işaretlenmeli, böylece acil durumda kolayca bulunmaları sağlanmalıdır. Teknenin ve içeriğinin bir video veya fotoğraf kaydı güvenli bir yerde tutulursa envanter oluşturmak daha kolay olacaktır.

Hava raporlarıyla önceden haberiniz olduğundan böyle dönemlerde yatınızın diğer yatlarla ve rıhtımla temas eden noktalarına ilave tamponlar yerleştirmek de sürtünmeye karşı koruma sağlayacaktır.

Denize çıkmadan önce daima hava durumu kontrol edilmelidir. Bazen güneşli olarak başlayan bir gün, hızla karanlık bir öğleden sonra fırtınasına dönüşebilir. Bir anda artan rüzgâr ve dalgalı sular oluşuyorsa bu yaklaşan bir fırtınanın habercisi olabilir ve mümkün olan en kısa sürede kıyıya doğru yola çıkılmalı ve demirleme yerine sağlam bir şekilde bağlanmalıdır. Tekneyi güvenli bir şekilde bağladıktan sonra kötü hava koşulları devam ediyorsa son dakikaya kadar beklenip teknede kalınmamalıdır.

Karaya Oturma/Deniz Dibiyle Temas

Deniz dibiyle temas en sık karşılaşılan hasar tiplerinden biridir. Elbette sürekli izlenen rotalarda bu riskle karşılaşılabilir ancak yeni gidilecek bir bölge için kaptanın izlenecek rotayı bildiğinden emin olunmalıdır. Eğer daha önce gidilmeyen bir rotaysa, yerel tekne sahiplerine ve bölgeyi bilen kaptanlara danışılması tavsiye edilir. Mümkünse konaklanacak bölgeyi daha iyi anlamak için kaptan önceden daha küçük bir tekneyle ön inceleme yapabilir. Önceden bilgi sahibi olmak mümkün değilse, bilinmeyen yol üzerinde yata zarar verebilecek birçok engel veya yanlış

işaretlenmiş kanal olabilir. Bu gibi durumlar için farklı bir rotanın düşünülmesi tavsiye edilir. Sigorta poliçesinin seyahat edilecek coğrafi bölgeleri kapsadığından emin olunmalıdır.

Şiddetli fırtına ve hava koşulları sonrasında denizde yüzen enkazlar oluşabilir; bu nedenle söz konusu hava koşullarından hemen sonra denize çıkılmamalı, denizin açılması beklenmelidir.

Çatma/Çatışma

En yaygın çatışma hadiseleri hızları nedeniyle ve genellikle kör noktalarda saklandıkları için jet ski ve motorbotlarla meydana gelir.

Seyir sırasında görüşün azalması durumunda, hız düşürülmeli, seyir ışıklarının çalışır durumda olduğu ve yatta bulunan diğer nesnelere tarafından engellenmediği kontrol edilmelidir. Yatta en azından, bir işaret fişeği, seyir feneri, ses üreten bir cihaz (düdük, korna veya siren gibi), ilk yardım çantası, demir ve teknedeki her kişi için bir can yeleği bulundurulmalıdır.

Hırsızlık

Neyse ki yatın ve/veya yardımcı botların çalınmasını önlemek için alınabilecek birkaç önlem vardır. Aynı evlerdeki gibi yatta da güvenlik alarmı kurulabilir. Ayrıca teknenin önemli alanlarına kamera sistemi yerleştirilmesi ve kamera kayıtlarının düzenli bir şekilde kaydedilip saklanması tavsiye edilmektedir.

Yatı 7 gün 24 saat sıkı güvenlik tedbirleri alınan ve düzenli bir şekilde kontrol edilen marinalarda/ çekek yerlerinde tutmaya özen gösterilmelidir.

Yat hırsızlığına sık rastlanmamakta, daha yaygın olarak botun, deniz bisikletinin, navigasyon sistemlerinin, güvenlik ekipmanlarının çalınmasıyla karşılaşmaktadır. Mal kaybına karşı tam koruma sağlamak için yattaki malların eksiksiz bir envanterinin ve içerik listesinin oluşturulması, bunların sigorta acentesine ayrıca fotoğraflarıyla birlikte poliçenin imzalanmasından önce iletilmesi önemle tavsiye edilmektedir.

Makine Hasarları

Genel olarak, makine hasarlarından korunmada en etkili yöntem düzenli bakım tutum yapmaktır. Uzun bir seyre çıkmadan önce bir kontrol listesi üzerinden yapılacakları kontrolle ilerlemek kolaylık sağlayacaktır.

Her bir gezi öncesinde ve sonrasında ayrıca düzenli aralıklarla;

- Yağ filtreleri,
 - Motor yağı seviyesi,
 - Yakıt hortumlarının yıpranmış olup olmadığı,
 - Pervane ve motor kayışlarında aşınma olup olmadığı,
 - Su girişinin temiz olup olmadığı,
 - Pervaneye takılan ağ, misina ve benzeri şeyler olup olmadığı,
 - Yakıt deposu havalandırması,
 - Sintine pompası hortumlarındaki tıkanmaya neden olabilecek birikintilerin temizlenmiş olduğu,
 - Hidrolik sıvı ve soğutma suyu seviyeleri,
- kontrol edilmelidir.

Makine aksamının eskimesi ve aşınması da sık karşılaşılan bir durumdur ve bu nedenlerden kaynaklı hasarlar sigorta teminatı kapsamı dışındadır.

Özellikle teknenin bakımını gerektiren durumlar için her zaman hazırlıklı olunmalıdır. Her zaman temel el aletleriyle birlikte teknede küçük bir alet takımı bulundurulması unutulmamalıdır.

Yaralanma Hadiseleri

Yatta ağırlanacak misafirler muhtemel tehlikelere karşı yat sahibi gibi tecrübeli olmayabilir. Tekneye biner binmez misafirlere teknede sefer başlangıcında, yolda iken ve denize girerken

uyulması gereken kurallar hakkında muhakkak ön bilgilendirme yapılmalıdır.

Kaygan güverte yüzeyi dengeyi kaybedip takılmalara ve düşmelere sebep olabilir ve yaralanma durumlarında tedavi masraflarından yat sahibi sorumlu olabilir. Seyahat boyunca güvertenin sürekli kuru tutulması, can simidi ve can yeleği gibi malzemelerin bakımlı ve kullanıma hazır halde saklanması ve muhakkak yeterli miktarda malzemeye sahip ilk yardım çantası bulundurulması önemlidir. Yat sahibinin ilk yardım kursu alması da hayat kurtarabilir.

Yat yolda iken (seyahat esnasında) sıcak içeceklerin servis edilmemesi ve içilmemesi, çatal bıçak kullanılacak yemeklerin yenmemesi, yolcuların pruva yerine yatın arkasına doğru oturmaya teşvik edilmesi denizde dalgalar nedeniyle savrulma ve yaralanma durumlarına karşı daha emniyetli olacaktır.

Teknenin kıç tarafındaki ve pervanedeki gizli tehlikeler konusunda misafirler uyarılmalıdır. Bir hadise olduğunda sigorta acentesine zamanında haber verilmelidir. Sigortacının görevlendireceği teknik uzmanlar gelene kadar hadiseyle ilgili elden geldiğince delil toplanmaya çalışılmalıdır. Örneğin yat başka bir tekneye çarptıysa, diğer teknedeki hasarlı bölgenin fotoğraflarının çekilmesi, video kaydının, karşı tarafın iletişim ve sigorta bilgilerinin ve tekne sahibinin kimlik bilgilerinin alınması ihmal edilmemelidir. Sigortacı uzman ekibiyle hasarın uygun bir şekilde giderilmesi konusunda yardımcı olacaktır.

Burcu BERRAK
Hasar Grup Müdürü
Türk P ve I Sigorta A.Ş.

Sigorta ve Reasürans Şirketlerinde Yedek Akçelerin Sermaye Artırımında Kullanılma Usul ve Esasları

Özet

Sigorta ve reasürans şirketleri, iç kaynaklarını kullanarak sermayelerini artırabilirler. Şirketlerin sermaye artırımında kullanabileceği iç kaynakların başında ise yedek akçeleri gelmektedir. Sigorta ve reasürans şirketlerinin tabi oldukları Sigortacılık Kanunu'nda yedek akçelerin gerek ayrılmasına gerek kullanımına dair bir hüküm bulunmadığından, sigorta ve reasürans şirketleri yedek akçe ayırımında olduğu gibi kullanımında da Türk Ticaret Kanunu hükümlerine uymakla yükümlüdürler. Türk Ticaret Kanunu'nda yedek akçelerin sermaye artırımında kullanılmalari bir takım kurallara bağlanmıştır. Bu kurallara uyulmadan yedek akçelerin sermaye artırımında kullanılması, sermaye artırım kararının hükümsüzlüğüne sebebiyet verebilir. Bu çalışmada, anonim şirket olarak faaliyet gösteren sigorta ve reasürans şirketlerinde kanuni ve isteğe bağlı yedek akçelerin sermaye artırımında kullanılabilmesi için uyulması gereken usul ve esaslar ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: kanuni yedek akçe, isteğe bağlı yedek akçe, serbest yedek akçe, iç kaynaklardan sermaye artırımı, yıllık kâr. **Jel Sınıflaması:** G32, K22, M41

1. Giriş

2022 yılı Haziran ayı itibariyle ülkemizde Türkiye Sigorta Birliği'ne üye olan 45'i hayat dışı, 20'si hayat ve emeklilik olmak üzere 65 sigorta şirketi ve 5 reasürans şirketi bulunmakta olup,

Atlas Mutuel Sigorta Kooperatifi ve TMT S.S. Tüm Motorlu Taşıyıcılar Karşılıklı Sigorta Kooperatifi haricindeki sigorta ve reasürans şirketleri anonim şirket olarak faaliyet göstermektedir.¹ Bu bağlamda, sigorta ve reasürans şirketlerine, öncelikle tabi oldukları 5684 sayılı yasa hükümleri, bu yasada hüküm bulunmayan hallerde ise 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu² (TTK³)'nun anonim şirketlere ilişkin hükümleri uygulanır. Sigorta ve reasürans şirketlerinin, anonim şirket olarak, TTK hükümleri ışığında gerçekleştirdikleri işlemlerden birisi de sermaye artırımudur. Öğretide, mevcut pay sahiplerinin taahhütlerini artırmak yahut yeni pay senetleri çıkarmak suretiyle yapılan sermaye artırımını "*dış kaynaklardan sermaye artırım*" olarak adlandırılırken, sermaye artırımını için şirket mal varlığında bulunan bazı kaynakların kullanılması "*iç kaynaklardan sermaye artırım*" olarak kabul edilmektedir.⁴ Mülga 6762 sayılı eski Türk Ticaret Kanunu (ETK)'nda anonim şirketler için sadece esas sermaye sisteminde dış kaynaklardan sermaye artırımına yer verilmiş, iç kaynaklardan sermaye artırımına değinilmemiştir. Bu nedenle, iç kaynaklardan sermaye artırımına öğretisi, yol

¹ <https://www.tsb.org.tr/tr/uye-sirketler>

² 14 Şubat 2011 tarih ve 27846 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

³ Çalışmamızda, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu için "TTK" kısaltması kullanılmıştır.

⁴ Çevik, 1994, s.358

göstermiştir. TTK'da ise esas sermaye sisteminin yanında kayıtlı sermaye sistemine de yer verilmiş ve sermaye artırımını "sermaye taahhüdü yoluyla sermaye artırımını, iç kaynaklardan sermaye artırımını ve şarta bağlı sermaye artırımını" şeklinde üç tür olarak düzenlenmiştir.⁵

Böylece, iç kaynaklardan sermaye artırımını, TTK'da açıkça düzenlenmiş ve Kanununun 462. maddesinin birinci fıkrasında "Esas sözleşme veya genel kurul kararıyla ayrılmış ve belirli bir amaca özgülenmemiş yedek akçeler ile kanuni yedek akçelerin serbestçe kullanılabilen kısımları ve mevzuatın bilançooya konulmasına ve sermayeye eklenmesine izin verdiği fonlar sermayeye dönüştürülerek sermaye iç kaynaklardan artırılabilir." hükmüne yer verilmiştir. İç kaynaklardan sermaye artırımında kullanılacak kaynakların başında yedek akçeler gelmektedir. Sigortacılık Kanunu'nda sigorta ve reasürans şirketlerinin yedek akçelerin ayırımına ve kullanımına dair açık bir hüküm yer almadığından, sigorta ve reasürans şirketleri, yedek akçe ayırımında olduğu üzere kullanımı hususunda da Türk Ticaret Kanunu hükümlerine uymakla yükümlüdürler.⁶ Bununla birlikte, uygulamada yasal usul ve esaslar göz ardı edildiğinden, yedek akçelerin sermaye artırımında kullanılmasında hatalar yapılabilmekte, bu hatalar ise sermaye artırım kararlarının hükümsüzlüğüne sebebiyet verebilmektedir. İşte bu çalışmamızda, anonim şirket olarak faaliyet gösteren sigorta ve reasürans şirketlerinde kanuni ve isteğe bağlı yedek akçelerin sermaye artırımında kullanılabilmesi için uyulması gereken usul ve esaslar ele alınmaktadır.

2. Kanuni Yedek Akçeleri Sermaye Artırımında Kullanma Usul ve Esasları

Yedek akçeler, TTK'da, anonim şirketlere ilişkin Dördüncü Kısım'ın "Şirketin Finansal Tabloları, Yedek Akçeler" başlıklı Dokuzuncu Bölümü içerisinde düzenlenmiştir. Kanuni yedek

akçeler, TTK'nın 519 ile 520. maddesinde *genel kanuni yedek akçe* ve *şirketin iktisap ettiği kendi pay senetleri için ayırdığı yedek akçe* olmak üzere iki ayrı başlık altında düzenlenmiştir. Bunlardan 519. madde uyarınca, sigorta ve reasürans şirketinin, *yıllık kârının %5'ini* ödenmiş sermayesinin %20'sini buluncaya kadar genel kanuni yedek akçe -I. Tertip kanuni yedek akçe- olarak ayırması, ödenmiş sermayenin %20'sine ulaştıktan sonra da;

- Pay senedi ihraç primlerini (yeni payların çıkarılması dolayısıyla sağlanan primin, çıkarılma giderleri, itfa karşılıkları ve hayır amaçlı ödemeler için kullanılmamış bulunan kısmı),
- Iskat kazançlarını (Iskat sebebiyle iptal edilen pay senetlerinin bedeli için ödenmiş olan tutardan, bunların yerine verilecek yeni senetlerin çıkarılma giderlerinin düşülmesinden sonra kalan kısmı),
- Şirket ortaklarına yüzde beş oranında kâr payı ödendikten sonra, kârdan pay alacak kişilere dağıtılacak toplam tutarın yüzde onunu (II. Tertip kanuni yedek akçe)

genel kanuni yedek akçeye eklemesi gerekir.⁷

TTK'nın 520. maddesine göre de sigorta ve reasürans şirketi, iktisap ettiği kendi payları için iktisap değerlerini karşılayan tutarda yedek akçe ayırmak zorundadır.⁸

Çalışma konumuzu oluşturan genel kanuni yedek akçelerin harcama sınırı ve amaçları ise TTK'nın 519. maddesinin üçüncü fıkrasında düzenlenmiştir. Anılan fıkarda "*Genel kanuni yedek akçe sermayenin veya çıkarılmış sermayenin yarısını aşmadığı takdirde, sadece zararların kapatılmasına, işlerin iyi gitmediği zamanlarda işletmeyi devam ettirmeye veya işsizliğin önüne geçmeye ve sonuçlarını hafifletmeye elverişli önlemler alınması için kullanılabilir.*" denilmiştir. Fıkradaki "*genel kanuni yedek akçe*" ifadesinden, 519. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında kastedilen yedek akçe anlaşılmalıdır. Genel

⁵ Altaş, 2012, s.137-138

⁶ Altaş, 2018, s.5

⁷ Altaş, 2018, s.6

⁸ Altaş, 2018, s.6

kanuni yedek akçeye, 520. maddenin birinci fıkrası uyarınca şirketin iktisap ettiği kendi payları için ayırdığı yedek akçe de eklenince *kanuni yedek akçeye* ulaşılır.⁹

Böylece, TTK'nın 519. maddesinin üçüncü fıkrasında geçen "*genel kanuni yedek akçe*"nin, birinci ayırımı oluşturan kanuni yedek akçe (I. Tertip kanuni yedek akçe) ile TTK'nın 519. maddesinin ikinci fıkrasının bir ila üçüncü bentlerinde sayılan *emisyon primi* ve *ıskat kazancı* ile ikinci ayırmadan gelen yedek akçeleri (II. Tertip kanuni yedek akçeleri) kapsadığı kabul edilir.

Genel kanuni yedek akçe, sermayenin veya çıkarılmış sermayenin yarısını aşmadığı müddetçe "özel" nitelikte kabul edilir.¹⁰ Genel kanuni yedek akçenin sermayenin veya çıkarılmış sermayenin yarısına kadar olan kısmı ise "*bağlı yedek akçe*" olarak nitelendirilir. Sigorta ve reasürans şirketinin bu kısma ilişkin harcama yetkisi Kanunla sınırlandırılmış ve sadece iki hale özgülenmiştir. Genel kanuni yedek akçelerin şirket sermayesinin veya çıkarılmış sermayenin yarısına kadar olan kısmının kullanılacağı alanlardan birincisi, sigorta ve reasürans şirketinin zararlarının kapatılmasıdır. İkincisi ise işlerin iyi gitmediği zamanlarda işletmeyi devam ettirmeye, işsizliğin önüne geçmeye veya sonuçlarını hafifletmeye yönelik önlemlerin alınması için kullanılmasıdır.¹¹

Genel kanuni yedek akçenin esas sermayenin veya çıkarılmış sermayenin yarısını aşan kısmı ise "*genel*" nitelik kazanır ve "*serbest yedek akçe*" haline dönüşür. Bu durumda, sigorta ve reasürans şirketinin genel kurulu, esas veya çıkarılmış sermayenin yarısını aşan genel kanuni yedek

akçeyi belli bir amaca tahsis edilmemiş yedek akçeler gibi kullanabilir.

Bu itibarla, TTK'nın 519. maddesinin üçüncü fıkrası gereği, *genel kanuni yedek akçe*, ister aynı maddenin birinci fıkrasına ve ikinci fıkrasının üçüncü bendine göre yıllık kârdan "ayrılmış" olsun, isterse ikinci fıkrasının birinci ve ikinci bentlerine göre genel kanuni yedek akçeye "eklenmiş" olsun, sigorta ve reasürans şirketinin esas sermayesinin veya çıkarılmış sermayesinin yarısını geçmedikçe, maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen amaçlar dışında bir amaç için ve doğal olarak *sermaye artırımı için de kullanılabilir*.¹²

Bununla birlikte, *genel kanuni yedek akçenin esas veya çıkarılmış sermayesinin yarısını geçen kısmı sermaye artırımına tahsis edilebilir*.¹³ Ancak, eğer sigorta ve reasürans şirketinin esas sözleşmesinde kanuni tavanı aşan kısmın sermaye artırımından başka bir amaç için kullanılması öngörülmüş ise kanuni tavanı aşan yani şirket esas/çıkarılmış sermayesinin yarısını geçen genel kanuni yedek akçenin esas sermaye artırımında kullanılabilmesi için esas sözleşmedeki amaç hükmünün kaldırılması yahut değiştirilerek sermaye artırımında kullanmaya uygun hale getirilmesi gerekir.

Kanuni yedek akçelerin, TTK'nın 519. maddesinin üçüncü fıkrasına aykırı olarak sermaye artırımında kullanılması halinde, *-sermaye artırımı aynı zamanda esas sözleşme değişikliği niteliğindedir olduğundan ve genel kurulca kararlaştırılması gerektiğinden-* ilgili genel kurul kararı Kanunun emredici hükmüne aykırılık teşkil edeceğinden ve TTK'nın 447. maddesi gereği "anonim şirketin temel yapısını bozan veya sermayenin korunması hükümlerine aykırı olan" bir karar sayılabileceğinden *batıl* kabul edilir. Buna karşılık, şirket esas sözleşmesi ile esas veya çıkarılmış sermayenin yarısını geçen genel kanuni yedek akçenin başka bir amaca bağlanması ve buna aykırı

⁹ Altaş, 2015, s.741

¹⁰ Arslanlı, 1961, s.76

¹¹ Bu halde, pay sahiplerinin menfaatlerinden ziyade, işçilerin korunmasını amaçlamaktadır. Bu ayırımları yaparken, kanuni yedek akçelerin bir vazifesinin de alacaklıların menfaatini korumak, esas sermayenin tamamını muhafaza etmek olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Ayrıca bkz. Arslanlı, 1961, s.109-111

¹² Arslanlı, 1961, s.111; Moroğlu, 2003, s.213

¹³ Arslanlı, 1961, s.110-111; Moroğlu, 2003, s.213

olarak yarıyı geçen kısmın esas sermaye artırımında kullanılması halinde, buna ilişkin genel kurul kararı esas sözleşmeye aykırı olması nedeniyle iptal edilebilir bir nitelik kazanır.¹⁴

Sigorta ve reasürans şirketinin iktisap ettiği pay senetleri için ayrılan kanuni yedek akçelerin sermaye artırımında kullanılıp kullanılmayacağı da irdelenmesi gereken bir konudur. TTK'nın 520. maddesine göre, sigorta ve reasürans şirketinin, iktisap ettiği kendi payları için iktisap değerlerini karşılayan tutarda ayırmak zorunda olduğu yedek akçeler, anılan paylar devredildikleri veya yok edildikleri takdirde iktisap değerlerini karşılayan tutarda çözülebilirler. Bir başka deyişle TTK'nın 520. maddesi gereği ayrılan yedek akçeler, paylar devredilene veya yok edilene kadar çözümlenip kullanılamazlar. Bu sebeple de paylar devredilene veya yok edilene kadar sermaye artırımında kullanılmazlar.¹⁵

Konuyu aşağıdaki örnekler ile somutlaştırmak faydalı olacaktır:

Örnek-1: (A) Sigorta Anonim Şirketi'nin esas sermayesi 100.000.000 TL olup, bunun 90.000.000 TL'si ödenmiştir. 2018 yılı bilançosuna göre şirketin kanuni yedek akçeleri toplamı 40.000.000 TL'dir. Bu durumda, şirket genel kanuni yedek akçelerini esas sermaye artırımında kullanamaz. Zira, şirketin kanuni yedekleri esas sermaye artırımında kullanma serbestisi, genel kanuni yedek akçe tutarı ancak 50.000.000 TL'yi geçtikten sonra başlar. Bir başka deyişle, şirketin 40.000.000 TL tutarındaki genel kanuni yedek akçesi esas sermayenin yarısının altında kaldığından dolayı "özel" yedek akçe statüsündedir ve sadece TTK'nın 519. maddesinin üçüncü fıkrasında öngörülen amaçlar için kullanılabilir.

Yeri gelmişken, Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği ve Tek Düzen Hesap Planına göre; 520. Hisse Senedi İhraç Primleri ve 521. Hisse Senedi İptal Kârları hesapları "sermaye yedekleri"

olarak kabul edilse ve 540. Yasal Yedekler hesabı kâr yedekleri içerisinde yer alsada, bu hesapların tamamının TTK'daki kanuni yedek akçe tanımına girdiğini belirtmekte fayda vardır. Bu nedenle, esas sermaye artırımına konu "genel kanuni yedek akçe toplamı" hesaplanırken, söz konusu üç hesabın bakiyelerinin toplamının alınması gerekir. Bu konuda sadece 540 no.lu hesabın ya da 540.01. no.lu I. Tertip Yasal Yedek Akçe hesabının bakiyesini esas almak yanlıtıcı olacaktır.

Örnek-2: (B) Sigorta Anonim Şirketi'nin esas sermayesi de (A) Sigorta Anonim Şirketi'nde olduğu gibi 100.000.000 TL olup, 90.000.000 TL'si ödenmiştir. Ancak, (A) Sigorta Anonim Şirketi'nden farklı olarak, (B) Sigorta Anonim Şirketi'nin 2018 yılı bilançosunda genel kanuni yedek akçe toplamı 90.000.000 TL olarak yer almaktadır. Bu durumda, (B) Sigorta Anonim Şirketi'nin, esas sermayesinin yarısını geçen 40.000.000 TL (90.000.000-(100.000.000/2)) tutarındaki genel kanuni yedek akçelerini esas sermaye artırımında kullanması mümkündür; çünkü şirket esas sermayesinin yarısı 50.000.000 TL'ye isabet etmekte olup, bu tavanı aşan kısım, yani 40.000.000 TL "özel" yedek vasfından çıkıp "genel" yedek akçe niteliğine bürünmekte ve serbestçe kullanım imkanına kavuşmaktadır.

Bununla beraber, (B) Sigorta Anonim Şirketi'nin esas sözleşmesinde genel kanuni yedek akçenin kullanımına ilişkin olarak özel bir hükmün yer aldığını varsayalım. Şirket esas sözleşmesinin ilgili maddesinde "genel kanuni yedek akçe esas sermayenin dörtte üçünü geçmedikçe, sadece zararların kapatılmasına, işlerin iyi gitmediği zamanlarda işletmeyi devam ettirmeye veya işsizliğin önüne geçmeye ve sonuçlarını hafifletmeye elverişli önlemler alınması için kullanılabilir" hükmü yer almaktadır. Bu durumda, kanuni tavan, TTK m.519/f.3 hükmü yerine esas sözleşme hükmündeki oran olarak dikkate alınır. Böylece, (B) Sigorta Anonim Şirketi'nin genel kurulu, genel kanuni yedek akçelerin ancak 75.000.000 TL'sini (100.000.000x3/4) aşan kısmı üzerinde tasarruf serbestisine sahip olabilir.

¹⁴ Moroğlu, 2003, s.2131

¹⁵ Altaş, 2015, s.740

Zira, şirket esas sermayesinin dörtte üçü 75.000.000 TL'ye tekabül etmektedir. Bu durumda, (B) Sigorta Anonim Şirketi, genel kanuni yedek akçelerinin ancak 15.000.000 TL'lik (90.000.000-75.000.000) kısmını esas sermaye artırımında kullanabilir.

3. İsteğe Bağlı Yedek Akçeleri Sermaye Artırımında Kullanma Usul ve Esasları

İsteğe bağlı (ihtiyari) yedek akçe ayrılmasının altında yatan en önemli sebep, şirketin oto finansman ihtiyacının karşılanmasıdır. Ayrılmaları tamamen isteğe bağlıdır. Sigorta ve reasürans şirketleri bu yedek akçeleri ayırıp ayırmama konusunda serbest bırakılmışlardır.¹⁶ Hatta, önce esas sözleşme ile ihtiyari yedek akçe ayrımını öngörüp, sonradan esas sözleşme değişikliğine giderek ihtiyari yedek akçe ayrımının ortadan kaldırılması da mümkündür.¹⁷

İsteğe bağlı (ihtiyari) yedek akçeler, genel olarak TTK'nın 521. maddesinde düzenlenmiş, işçiler yararına yardım akçesine ilişkin 522. ve genel kurul kararıyla yedek akçe ayrılmasını düzenleyen 523. maddeler de aynı kenar başlığı altında ele alınmıştır. Bu çerçevede, isteğe bağlı yedek akçeler, esas sözleşmeye göre ayrılanlar (*genel ihtiyari yedek akçeler*) ve genel kurul kararıyla ayrılanlar (*olağanüstü yedek akçeler*) olmak üzere iki gruba ayrılır. Şirket çalışanları ve işçiler yararına yardım akçesi ise hem esas sözleşme ile hem de genel kurul kararı ile ayrılabilen, bu yönüyle de karma bir nitelik arz etmektedir.

¹⁶ ETK uygulamasına ilişkin olarak, Yargıtay 11. HD'nin 22/05/1981 tarih ve E.2804/K.2507 sayılı kararında "ETK'nin 466/2 maddesinin üçüncü bendi uyarınca, %5 kâr payı ayrıldıktan sonra yedek akçe dışında para ayrılabilir." denilmiş, HGK'nın 26/11/1986 tarih ve E.1986/11-6, K.1000 sayılı kararında da "iyi niyet kurallarıyla bağdaştığı ölçüde, ortaklığın devamlı kâr payı dağıtımını sağlamak için kârdan yedek akçe ayrılabilir." görüşüne yer verilmişti.

¹⁷ Tekinalp, 2005, s.792; Altaş, 2018, s.16-17

3.a. Esas Sözleşme Hükümü ile Ayrılan İsteğe Bağlı Yedek Akçeleri Sermaye Artırımında Kullanma Usul ve Esasları

TTK'nın esas sözleşme uyarınca ayrılacak isteğe bağlı yedek akçelere ilişkin düzenlemeleri mülga 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu (ETK)'nin 467. maddesinden alınmıştır. ETK'nin "*İhtiyari Yedek Akçe*" kenar başlıklı 467. maddesinde;

"Yedek akçeye safî karın yirmide birinden fazla bir meblağın ayrılacağı ve yedek akçenin ödenmiş olan esas sermayenin beşte birini aşabileceği hakkında esas mukaveleye hüküm konabilir."

Esas mukavele ile başkaca akçe ayrılması derpiş ve bunların tahsis ve sarf suretleri tesbit olunabilir."

hükümü yer almıştır.

TTK'nın 521. maddesinde ise "*Yedek akçeye yıllık kârın yüzde beşinden fazla bir tutarın ayrılacağı ve yedek akçenin ödenmiş sermayenin yüzde yirmisini aşabileceği hakkında esas sözleşmeye hüküm konabilir. Esas sözleşme ile başka yedek akçe ayrılması da öngörülebilir ve bunların özgülenme amacıyla harcanma yolları ve şartları belirlenebilir."* hükmüne yer verilmektedir.

ETK'da "ihtiyari yedek akçe" olan kenar başlık TTK'da "şirketin isteği ile ayrılan yedek akçe" olarak değiştirilmiş, yine ETK'daki "*safî kâr*", "*yirmide biri*", "*ödenmiş esas sermaye*", "*beşte biri*", "*esas mukavele*", "*derpiş*", "*tahsis ve sarf suretleri*" ibareleri yerine sırasıyla "*yıllık kâr*", "*yüzde beş*", "*ödenmiş sermaye*", "*yüzde yirmi*", "*esas sözleşme*", "*öngörü*", "*özgülenme amacıyla harcanma yolları ve şartları*" ifadeleri kullanılmıştır.¹⁸

Diğer bir ifadeyle, ETK'nın 467. maddesinin içeriğine temel olan düşünce ve hükümler TTK'da aynen muhafaza edilmiştir. Sadece, anılan hüküm ETK'da iki fıkra iken TTK'da tek

¹⁸ Altaş, 2018, s.16-17

fıkraya düşürülmüştür. Dolayısıyla TTK'nın 521. maddesinden, esas sözleşme hükmü ile iki şekilde ihtiyari yedek akçe ayrılacağı anlaşılmaktadır:

Birincisi, gerek kuruluş esas sözleşmesine hüküm konularak, gerek kuruluştan sonra esas sözleşme değişikliğine gidilerek, yıllık kârın yüzde beşinden fazla bir tutarın ayrılmasının ve yedek akçenin ödenmiş sermayenin yüzde yirmisini aşabileceğinin öngörülmesidir.

İkincisi ise esas sözleşmeye hüküm koymak suretiyle kanuni yedek akçeler dışında bağımsız bir kalem olarak yedek akçe ayrılmasının öngörülmesi ve bunların özgülenme amacıyla harcama yollarının ve şartlarının belirtilmesidir.

Birinci şekilde, şirket esas sözleşmesi ile ayrılan bir kanuni yedek akçe var demektir.¹⁹ Bu yöntemle ayrılan yedek akçeler, kanuni yedek akçelere dahil edilirler ve çözülüp harcanmaları konusunda kanuni yedek akçeler için geçerli olan kurallar uygulanır.²⁰ ETK uygulamasına ilişkin öğretide, aksine bir görüş, yani fıkra (ETK, m.467/f.1) hükmünü lafzen yorumlayıp, kanuni yedek akçenin artırılması suretiyle "ihtiyari yedek akçe" tesis edilmiş olduğunu ileri sürmek mümkün görülmemekte idi.²¹ Bu görüşün TTK'nın 521. maddesi için de geçerliliğini koruduğu kanısındayız.

İkinci şekilde ise kanuni yedek akçe ayırımından bağımsız olarak, yedek akçelerin belli bir amaç için (örneğin; kâr payı dağıtımı, esas sermaye artırımı, olağanüstü yenileme giderleri, itfalar, vs.) ayrılmalarına dair esas sözleşmeye hüküm konulmaktadır. Zaman içerisinde, esas sözleşme değişikliğine gidilerek bunların tahsis amaçları ve harcama yöntemleri değiştirilebileceği gibi, önceden belirli bir amaca bağlanmamış iken bir veya birden ziyade amaca özgülenmeleri de mümkündür. TTK'nın 521. maddesine göre bu şekilde ayrılacak yedek akçelerin özgülenme

amaçları ve harcama yollarını belirlemek tamamen anonim şirketin yetkili organının -*genel kurulun*- tasarrufuna bırakılmış bir husustur.

Dolayısıyla, genel kanuni yedek akçeye (*I. Tertip yasal yedek akçeye*) yıllık kârın yüzde beşinden fazla bir tutarın ayrılacağı ve yedek akçenin ödenmiş sermayenin yüzde yirmisini aşabileceği hakkında gerek kuruluş esas sözleşmesine hüküm konulması gerek sonradan esas sözleşme değişikliğine gidilerek bu yönde hüküm tesis edilmesi mümkündür. Bu yolla ayrılan yedek akçeler, "*şirket esas sözleşmesi ile ayrılmış kanuni yedek akçeler*" olarak kabul edilirler ve esas sözleşme ile ayrıldıklarına bakılmaksızın kanuni yedek akçelerin tabi olduğu yasal usul ve esaslar çerçevesinde harcanırlar.²² Bu çerçevede, anılan yedekleri, "*kanuni yedek niteliği gösteren isteğe bağlı (ihtiyari) yedek akçeler*" olarak tanımlamak da mümkündür; ancak, Kanunda, II. Tertip yasal yedek akçe için böyle bir artırım öngörülmemiştir. Bu nedenle, II. Tertip yasal yedek akçenin %10 olan kanuni haddini, esas sözleşmeye konulacak bir hükümlerle artırmak suretiyle kanuni yedek akçe tahsisi mümkün olmayacak, bu yolla ayrılan yedek akçeler ancak ihtiyari yedek akçe olarak değerlendirilecektir.

Bu itibarla;

Esas sözleşme ile ayrılan kanuni yedek akçe de dahil olmak üzere birikmiş kanuni yedek akçe toplamı, şirket esas veya çıkarılmış sermayesinin yarısının altında kalıyorsa sermaye artırımında kullanılamaz,

Şirket esas veya çıkarılmış sermayesinin yarısını geçen kısmı yahut esas sözleşme ile esas sermayenin yarısından fazla bir tavan belirlenmiş ise bu tavanı aşan kısmı sermaye artırımında kullanılabılır.

¹⁹ Doğanay, 1981, s.1053

²⁰ Moroğlu, 2003, s.215-216

²¹ Doğanay, 1981, s.1053-1054

²² Moroğlu, 2003, s.215; Doğanay, anılan hükmün lafzen yorumlanıp, kanuni yedek akçenin artırılması suretiyle "ihtiyari yedek akçe" tesis edilmiş olduğunu ileri sürmenin mümkün olamayacağı görüşündedir. Bkz. Doğanay, 1981, s.1053-1054; Benzer görüşler için bkz. Eriş, 1995, s.775; Tekinalp, 2005, s.791

Ancak, eğer sigorta ve reasürans şirketinin esas sözleşmesinde, kanuni tavanı aşan kısmın sermaye artırımından başka bir amaç için tahsisi öngörülmüş ise yasal veya sözleşmesel tavanı aşan kanuni yedek akçenin sermaye artırımında kullanılabilmesini teminen, esas sözleşmedeki amaç hükmünün kaldırılması yahut değiştirilerek sermaye artırımında kullanmaya uygun hale getirilmesi gerekir.

TTK'nın 521. maddesinin ikinci cümlesinde öngörülen isteğe bağlı yedek akçeler ise kanuni yedek akçelerden bağımsız olarak ayrılan yedek akçeleri ifade etmekte olup, aynı cümle hükmü gereği bunların ayrılma ve harcama biçimlerinin esas sözleşmede gösterilmesi mümkündür. Esas sözleşmede, bu yedek akçelerin harcama yerleri belli bir amaca veya amaçlara özgülenebileceği -örneğin kâr payı dağıtımı, sermaye artırımı, olağanüstü yenileme giderleri, itfalar, ve benzeri-gibi, hiçbir amaç öngörmeden tahsis edilmeleri de mümkündür. Hükümden de anlaşıldığı üzere, ayrılmaları yönünde esas sözleşmeye hüküm konulması veya özgülenme (tahsis) ve harcama yolları ile şartlarının esas sözleşmede gösterilip gösterilmemesi, tamamen sigorta ve reasürans şirketlerinin yetkili organlarının ve de kurucularının istek ve tasarrufuna bırakılmıştır. Bu nedenle, TTK'nın 521. maddesinin ikinci cümlesi hükmü gereği esas sözleşmede yer verilen ve sermaye artırımında kullanılmaları açıkça öngörülen yedek akçeler ile herhangi bir kullanma amacına bağlanmamış olan serbest yedek akçeler genel kurul kararıyla doğrudan sermaye artırımına tahsis edilebilirler.²³

Buraya kadar anlatılan hususları örneklerle somutlaştırmak faydalı olacaktır:

Örnek-3: (C) Sigorta Anonim Şirketi'nin esas sözleşmesinde "yıllık kârın onda birinin ödenmiş sermayenin yüzde otuzunu buluncaya kadar genel kanuni yedek akçe olarak ayrılacağı" yönünde bir hüküm bulunmaktadır. Şirkete

ait gerekli bilgiler aşağıda verilmiştir:

Esas sermaye: 1.000.000.000 TL

Ödenmiş sermaye: 800.000.000 TL

2018 yılı kârı: 500.000.000 TL

Toplam Kanuni Yedek Akçe (2018 yılı sonu itibariyle): 175.000.000 TL

Şirketin kanuni yedek akçe ayırma tavanı, ödenmiş sermayesinin %30'una tekabül eden 240.000.000 TL ($800.000.000 \times 0,3 = 240.000.000$ TL) olduğundan ve 2018 yılı sonu itibariyle bu tavan aşılmadığından, yıllık kârın onda biri olan 50.000.000 TL'nin genel kanuni yedek akçe (I. Tertip yasal yedek akçe) olarak ayrılması gerekir. Bu ayrımla birlikte, şirketin kanuni yedek akçeleri toplamı 225.000.000 TL'ye ($175.000.000 + 50.000.000 = 225.000.000$) ulaşır. Şirket esas sözleşmesinde, esas sermayenin yarısını geçen bir tavan belirlenmediği gibi tavanı aşan kısmın belli bir amaca özgülenmediği varsayılmaktadır. Bu durumda, sigorta şirketi, esas sermayesinin yarısı olan 500.000.000 TL'yi aşana kadar genel kanuni yedek akçelerini sermaye artırımında kullanamayacaktır. Bununla birlikte, genel kanuni yedek akçeleri 240.000.000 TL'yi bulana kadar genel kanuni yedek akçe (I. Tertip KYA (Kanuni Yedek Akçe)) ayırmaya devam edecek, bu miktarı bulduktan sonra da II. Tertip KYA ve varsa emisyon primi ile ıskat kazançlarını genel kanuni yedek akçeye ilave edecektir. Şirket, ancak izleyen yıllarda, genel kanuni yedek akçeleri toplamı esas sermayesinin yarısı olan 500.000.000 TL'yi aşarsa, yalnız aşan kısmı esas sermaye artırımında kullanabilecektir.

Örnek-4: (D) Sigorta Anonim Şirketinin esas sözleşmesinde, yedek akçe ayırma ilişkili olarak aşağıdaki hüküm yer almaktadır:

"Yıllık kârın yüzde beşi, ödenmiş sermayenin yüzde yirmisine ulaşıncaya kadar genel kanuni yedek akçeye ayrılır. Yıllık kârdan, birinci ayırım ile pay sahiplerine yüzde beş oranında kâr payı ödendikten sonra kârdan pay alacak kişilere dağıtılacak toplam tutarın yüzde onu genel kanuni yedek akçeye ilave edilir, diğer bir yüzde onu da pay sahiplerine düzenli olarak kâr payı dağıtmak

²³ Moroğlu, 2003, s.215-216; Çevik, 1994, s.359

veya sermaye artırımında kullanılmak üzere ihtiyari yedek akçe olarak ayrılır.”

Böylece, şirket esas sözleşmesi ile, II. Tertip kanuni yedek akçe haricinde %10 (II. Tertip kanuni yedek akçenin hesaplandığı matrah üzerinden) oranında isteğe bağlı (ihtiyari) akçe ayrılması öngörülmüş ve bu yedeklerin harcama yerleri de kâr payı dağıtımı veya sermaye artırımı olmak üzere seçimlik iki amaca özgülenmiştir. 2019 yılı Mart ayında olağan olarak toplanan Şirket genel kurulu, yıllık kârdan genel kanuni yedek akçe ile I. temettü ayrımı yapıldıktan sonra kalan tutarın tamamının ortaklara dağıtılmasına karar vermiştir. Şirkete ait gerekli diğer bilgiler aşağıda verilmiştir:

Esas sermaye: 400.000.000 TL

Ödenmiş sermaye: 300.000.000.-TL

2018 yılı kârı: 50.000.000.-TL

Bu durumda, 50.000.000.-TL tutarındaki yıllık kârın;

$(50.000.000 \times \%5) = 2.500.000$ TL'si genel kanuni yedek akçe (I. Tertip KYA),

$(50.000.000 - I. Tertip KYA) * \%5 = 2.375.000$ TL'si Birinci Temettü²⁴

²⁴ I. Tertip KYA ile I. temettünün düşülmesi sonucunda, net dağıtılabılır kâr bulunacak, bu meblağın tamamının dağıtılması kararlaştırıldığından dolayı da II. Tertip KYA ile isteğe bağlı (ihtiyari) yedek akçe bu meblağ üzerinden hesaplanacaktır; I. temettü 2.375.000 TL olarak ayrılmış olmakla birlikte, bu tutarın tamamı pay sahiplerine dağıtılmayacaktır. Zira, TTK'nın 508. maddesi esas sözleşmede aksine bir hüküm yoksa, kâr payının pay sahibinin sermaye payı için şirkete yaptığı ödemelerle orantılı olarak hesap edilmesini emretmektedir. Örneğimizde, şirket esas sözleşmesinde aksine bir hüküm olmadığı ve her bir pay sahibinin eşit paylara ve ödeme tutarlarına sahip olduğu varsayılmıştır. Bu durumda, pay sahiplerinin esas sermaye taahhütlerine mahsuben yaptıkları ödemelerin sahip oldukları paylara oranı %75 $(300.000.000/400.000.000 = \%75)$ olduğundan, 2.375.000 TL tutarındaki I. temettünün 1.781.250 TL'si $(2.375.000 \times 0,75 = 1.781.250)$ pay sahiplerine ödenecektir. Kalan 593.750 TL'nin ise $(2.375.000 - 1.781.250 = 593.750)$ dağıtılmayarak şirket hesaplarında takip edilmesi ve sermaye taahhütlerini yerine getirdikleri nispette pay sahiplerine ödenmesi gerektiği düşünülmektedir.

$(50.000.000 - I. Tertip KYA - I. Temettü) \times \%10 = 45.125.000 \times \%10 = 4.512.500$ TL'si II. Tertip KYA,

$(50.000.000 - I. Tertip KYA - I. Temettü) \times \%10 = 45.125.000 \times \%10 = 4.512.500$ TL'si ihtiyari yedek akçe olarak ayrılır.²⁵ Bütün bu ayrımlardan sonra kalan 36.100.000 TL $(50.000.000 - 2.500.000 - 2.375.000 - 4.512.500 - 4.512.500 = 36.100.000)$ ise vergi stopajı yapıldıktan sonra pay sahiplerine dağıtılır. Ayrılması ve harcama yeri şirket esas sözleşmesinde açıkça belirtildiğinden dolayı, (D) Sigorta Anonim Şirketi, ihtiyari yedek akçe olarak ayırdığı 4.512.500 TL'yi esas sermaye artırımında kullanabilecektir.

Yukarıda yapılan hesaplamalara dair kısa bir açıklamada bulunalım. ETK'da olduğu üzere TTK'da da I. temettünün matrahına ilişkin bir açıklık yoktur. Ancak, eski yasaya ilişkin öğretide ETK'nın 466. maddesinin birinci fıkrasında ödenmiş sermaye esas alındığı için ikinci ayırmada da aynı ölçünün kabul edilmesi gerektiğinde görüş birliği bulunmaktaydı (Tekinalp, 2005, s.795). Ancak, ETK'nın 466. maddesinin birinci fıkrasında, ödenmiş sermaye, ayırım için değil, kanuni tavanın belirlenmesi için esas alınmıştı ve I. Tertip KYA safî kâr üzerinden ayrılmaktaydı. Doktrindeki görüşe ilave olarak, uygulamada da ETK'nın 456. maddesi hükmünün de tesiriyle, birinci temettünün hesaplanmasında şirketin ödenmiş sermayesinin %5'inin alınması ilkesi benimsenmişti. Ancak, ETK'nın 456. maddesi hükmü ile şirketlere bu konuyu düzenleme yetkisi tanımakta ve şirket ana sözleşmesine (esas sözleşmesine) farklı bir hüküm -örneğin; pay sahiplerinin dağıtılabılır kâra payları nispetinde katılması yönünde- konulması halinde bunun uygulanacağını, böyle bir hükmün bulunmaması durumunda pay sahibinin esas sermayeye mahsuben yaptığı

²⁵ Şirket esas sözleşmesinde “diğer bir yüzde onu da” ibaresine yer verildiğinden dolayı, II. Tertip KYA ile ihtiyari yedek akçenin ayrılacağı matrah aynı olacak, yani her ikisi de (yıllık kâr-Tertip KYA-I. temettü) sonucunun %10'u olarak hesaplanacaktır.

ödemeler oranının esas alınmasını öngörmekteydi.

Biz de bu konuda, ETK'nın 466. maddesinin ikinci fıkrasının üçüncü bendindeki "*Safî kar-dan, birinci fıkrada yazılı yedek akçeden başka pay sahipleri için %5 kâr payı ayrıldıktan sonra*" hükmünü, lafzen yorumlamanın ve emredici bir hüküm olduğunu dikkate almanın daha doğru bir yaklaşım olacağını düşünmekteydik. Kaldı ki anılan hükümde "*%5 kâr payı ayrılması*" öngörül-müş, "*dağıtılması*" şeklinde bir ibareye yer veril-memişti. Bu nedenlerle, birinci temettünün he-saplanmasında ödenmiş sermayenin değil dağıtı-labilir kârın (safî kâr-I. Tertip KYA) esas alınması gerektiği kanısındaydık. Nitekim, halka açık şir-ketlerde de birinci temettü matrahı (net dönem kâr-ı-geçmiş yıl zararları- I. Tertip KYA) olarak esas alınmaktaydı.²⁶ Anılan görüşümüzü TTK için de korumaktayız. Zira, TTK'nın 508. maddesinde "*Esas sözleşmede aksine bir hüküm yoksa, kâr ve tasfiye payı pay sahibinin sermaye payı için şir-kete yaptığı ödemelerle orantılı olarak hesap edi-lir.*" denilerek ETK'nın 456. maddesi hükmü aynen korunmuştur. Yani, şirket sözleşmesine "*pay sahiplerinin dağıtılabilir kâra, sahip olduk-ları paylar oranında katılması*" yönünde bir hüküm konulursa bu uygulanır, böyle bir hük-mün bulunmaması durumunda ise kâr payı, pay sahibinin esas sermayeye mahsuben yaptığı öde-melerle orantılı olarak hesap edilir, yoksa şirketin ödenmiş sermayesi baz alınmaz. Bu nedenle, ça-lışmamızda öğreti ve uygulamadan ayrılarak, bi-rinci temettü matrahı "*ödenmiş sermaye miktarı*" olarak değil de (yıllık kâr-genel kanuni yedek akçe) olarak dikkate alınmıştır.

²⁶ Halka Açık Anonim Ortaklıkların Kâr Dağıtım Esaslarına İlişkin 05/05/2006 tarih ve 21/537 sayılı Sermaye Piyasası Kurulu İlke Kararı, 01/05/2006-05/05/2006 tarih ve 2006/20 sayılı SPK Haftalık Bülteni'nde yayımlanmıştır.

3.b. Genel Kurul Kararı ile Ayrılan Olağanüstü Yedek Akçeleri Sermaye Artırımında Kullanma Usul ve Esasları

ETK'nın olağanüstü yedek akçe ayırımına da-yanak teşkil eden 469. maddesinin ikinci fıkrasında; "*Şirketin devamlı inkişafı veya mümkün merteye istikrarlı kâr paylarının dağıtılmasını temin bakımından münasip ve faydalı olduğu tak-dirdir umumi heyet kâr payının tespiti sırasında kanun ve esas mukavelede zikredilenlerden başka yedek akçeler ayrılmasına ve yedek akçe-lerin kanun ve esas mukavele ile muayyen haddi-nin artırılmasına karar verebilir.*" hükmüne yer verilmiştir.

Anılan fıkra hükmüne göre, anonim şirket genel kurul üç şekilde olağanüstü yedek akçe ayı-rabilmekte idi:

Birincisi, kanuni yedek akçenin belli oranını artırma şeklinde ayırım.

İkincisi, esas sözleşmede öngörülen yedek akçe oranını artırma şeklinde ayırım.

Üçüncüsü ise kanuni yedek akçe ile esas sözleşmede öngörülen yedek akçelerden ayrı bir kalem olarak ayırım.²⁷

Bunlardan, birinci yöntemle ayrılan olağanüs-tü yedekler, kanuni yedek akçelere dahil ediliyor ve onların tabi olduğu kurallar çerçevesinde çö-zülüp harcanıyorlardı. İkinci yöntemle ayrılan olağanüstü yedek akçeler, bir önceki bölümde be-lirttiğimiz esaslar dahilinde ayrılıp harcanıyordu. Başka bir ifadeyle esas sözleşmedeki ihtiyari yedek akçe hükmü, kanuni yedek akçelerin oran ve sınırını artırmaya yönelikse, kanuni yedek akçelerin tabi oldukları şartlar, kanuni yedekler dı-şında bir ihtiyari yedek akçe ayırımına dayanıyor-sa o yedek akçenin tabi olduğu esaslar çerçeve-sinde çözümlenip harcanıyorlardı.²⁸ Üçüncü yön-temle, yani ayrı bir kalem olarak ayrılan olağa-nüstü yedek akçelerin harcama yerleri aynı genel kurul kararı ile belirlenebileceği gibi, belirli bir

²⁷ Moroğlu, 2003, s.217; Altaş, 2018, s.15

²⁸ Moroğlu, 2003, s.218

amaca özgülmeden ayrılmaları da mümkündür. Ancak, olağanüstü yedek akçe ayırırken göz önünde bulundurulması gereken en önemli husus, şirket yararının gözetilmiş olmasıdır. Zira, ETK'nın m.469/f.2 hükmü bu manada olağanüstü yedek akçe ayırımının amacını sınırlandırmaktaydı. Anılan fıkra; “*şirketin devamlı inkişafı veya mümkün merteye istikrarlı kâr paylaşımının dağıtılmasını temin bakımından münasip ve faydalı olduğu takdirde*” olağanüstü yedek akçe ayrılmasına izin verilmiştir.²⁹

Bu itibarla, olağanüstü yedek akçe ayırırken, genel kurulun “*şirketin devamlı gelişimi ve mümkün olduğu kadarıyla düzenli kâr payı dağıtımı*” hususunu göz önünde bulundurması ve ayırımın bu amacı gerçekleştirmeye “uygun ve faydalı” olması gerekiyordu. Aksine bir hareket, yani sayılanlar dışında bir amaç için olağanüstü yedek akçe ayrılması ya da ihtiyaç duyulanın çok üzerinde bir ayrıma gidilmesi, olağanüstü yedek akçe ayırımına ilişkin genel kurul kararının iptal edilebilirliğini hatta yokluğunu gündeme getirmektedir.³⁰

²⁹ Altaş, 2018, s.16-17

³⁰ Yargıtay 11.HD'nin 28/09/1992 tarih ve E.2334/K.9298 sayılı kararında, “ETK'nın 469/2 maddesine göre geriye kalan kârın gerekli bulunması halinde dağıtılmayıp yedek akçeye ayrılması olanaklı ise de, bu konuda uygun gerekçenin getirilmesi ve işlemin bu gerekçeye göre doğru olması gerekir.”; 14/10/1982 tarih ve E.487/K.479 sayılı kararında ise “ETK'nın 469/2 ile ortaklığın sürekli gelişimi ve paydaşlara olabildiğince düzenli biçimde kâr dağıtımını sağlama amacıyla uygun ve yararlı ise genel kurulca yasa ve anasözleşmede öngörülen sınırı da aşar biçimde olağandışı yedek akçe ayrılabilmesi öngörülerek anılan koşullarla kâr payı dağıtmama kararı alınabilmesi olanaklı kılınmıştır. Bu konuda kâr payının gereksiz biçimde azaltılması ya da dağıtılmamasını anonim ortaklıklara karşı güven ve ilgiyi sarsabileceğini ve kararın objektif iyiniyet kurallarına aykırı olmaması kuralı da özenle gözetilmelidir.” denilerek, olağanüstü yedek akçe ayırımında uygun gerekçenin, ihtiyacın ve amacın bulunması gerekliliğine vurgu yapılmıştır. Ayrıca Bkz. Yargıtay 11.HD'nin 17/10/1988 tarihli, E.3780/K.4360 sayılı ve 04/12/1992 tarihli, E.6928/K.11163 sayılı kararları.

Bunlardan ilk iki şekilde ayrılan olağanüstü yedek akçe, katıldığı kanuni yedek akçe ile esas sözleşmeye dayalı yedek akçenin kaderine tabi oluyor ve yukarıda onlar için belirttiğimiz şartlar çerçevesinde esas sermaye artırımında kullanılabilirdi.

Genel kurul kararı ile ayrılan olağanüstü yedekler;

- Kanuni yedek akçenin oranını artırma niteliğinde ise “*Kanuni yedek akçeler+kanuni yedek niteliği gösteren ihtiyari yedek akçeler+kanuni yedek niteliği gösteren olağanüstü yedekler*” toplamının şirket esas sermayesinin yarısının -veya esas sözleşmede bu oran artırılmış ise esas sözleşmeyle öngörülen tavanın- altında kalması halinde sermaye artırımında kullanılmıyor, ancak bu toplamın esas sermayenin yarısını geçmesi halinde, geçen kısmı,
- Esas sözleşmede ETK'nın 466. maddesiyle emredilenden daha fazla oranda ve tavanda kanuni yedek akçe ayrılması öngörülmüş ve olağanüstü yedek akçe de esas sözleşmedeki bu haddi artırmak suretiyle ayrılmış ise “*Kanuni yedek akçeler+kanuni yedek niteliği gösteren ihtiyari yedek akçeler+kanuni yedek niteliği gösteren olağanüstü yedekler*” toplamının şirket esas sermayesinin yarısını -veya esas sözleşmeyle öngörülen artırılmış tavanı- geçen kısmı,
- Esas sözleşmede kanuni yedek niteliğinde olmayan ihtiyari yedek akçe ayrılmasının öngörülmüş olması ve olağanüstü yedek akçenin de bunun oranını artırmak suretiyle ayrılmış olması halinde, -esas sözleşmede söz konusu ihtiyari yedek akçenin başka bir amaca tahsis edilmemiş ya da zaten sermaye artırımı için ayrılması öngörülmüş ise- tamamı esas sermaye artırımına tahsis edilebiliyordu.³¹

Üçüncü şekilde, yani kanuna ve esas sözleşmeye bağlı yedeklerden ayrı bir kalem olarak ayrılmış bulunan olağanüstü yedek akçeler ise

³¹ Çevik, 1994, s.359

doğrudan esas sermaye artırımına tahsis edilebiliyordu.³² Ancak, genel kurul, olağanüstü yedek akçeleri esas sermaye artırımını dışında bir amaca bağlamışsa,³³ ya alacağı başka bir kararla bu amacı değiştirmesi gerekiyor ya da böyle bir değişikliğe gerek duymadan daha ağır yetersayılı bir kararla sermaye artırımına tahsis edebiliyordu.³⁴

TTK'da ise olağanüstü yedek akçelere 523. maddenin ikinci fıkrasında yer verilmiştir. Anılan fıkra da;

“Genel kurul,

- a) Aktiflerin yeniden sağlanabilmesi için gerekliyse,
- b) Bütün pay sahiplerinin menfaatleri dikkate alındığında, şirketin sürekli gelişimi ve olabildiğince kararlı kâr payı dağıtımını yönünden haklı görülüyorsa,

Kanunda ve esas sözleşmede öngörülenlerden başka yedek akçe ayrılmasına da karar verebilir.” hükmüne yer verilmiştir.

Anılan fıkra da, ETK'nın 469. maddesinin ikinci fıkrasındaki “Şirketin devamlı inkişafı veya mümkün mertebe istikrarlı kâr paylarının dağıtılmasını temin bakımından” ibaresi aynen korunmuş, ancak bunu belirlerken bütün pay sahiplerinin menfaatinin dikkate alınması ve yedek akçe ayırımının bu amacı gerçekleştirmek için “haklı” olması öngörülmüştür. Bunun yanında, ETK düzenlemesinden ayrı olarak “aktiflerin yeniden sağlanabilmesi için gerekli olması”

³² “Olağanüstü yedeklerin çoğu kez bağlayıcı bir amaçları yoktur. Ayrılmaları Genel Kurul kararı ile olduğu gibi, yine bir Genel Kurul ile kaldırılabilir yahut başka bir amaca özgülenebilirler.” Bkz. Tekinalp, 2005, s.792

³³ Ancak, genel kurulun, olağanüstü yedek akçeleri ayırırken göz önünde bulunduracağı en önemli kıstas, “aktiflerin yeniden sağlanabilmesi için gerekli olması ve/veya bütün pay sahiplerinin menfaatleri dikkate alındığında, şirketin sürekli gelişimi ve olabildiğince kararlı kâr payı dağıtımını yönünden haklı” görülmesidir. Farklı bir amaç için olağanüstü yedek akçe ayırımı, Kanuna aykırılık teşkil edeceği gibi objektif iyi niyet kurallarına da aykırılık oluşturacak ve iptal edilebilir bir hal alacaktır. Ayrıca bkz. Doğanay, 1981, s.1058-1060

³⁴ Moroğlu, 2003, s.217-218

halinde de olağanüstü yedek akçe ayrılmasına imkân sağlanmıştır.

Ancak, her ne kadar TTK'nın 523. maddesinin gerekçesinde “madde, 6762 sayılı Kanunun 469. maddesinden alınmıştır.” denilse de eski Ticaret Kanunu'ndaki “yedek akçelerin kanun ve esas mukavele ile muayyen haddinin artırılmasına” ifadesine TTK'da yer verilmemektedir. Bu itibarla, ETK'nın aksine, TTK'da genel kurulun genel kanuni yedek akçelerin ve esas sözleşme ile ayrılan isteğe bağlı yedek akçelerin oranlarını/tutarlarını artırmak suretiyle olağanüstü yedek akçe ayırmasına cevaz verilmemiştir.

Bu çerçevede, sigorta ve reasürans şirketinin genel kurulu, kanuni yedek akçeler ile esas sözleşmeye dayalı ihtiyari yedek akçe ayırımı haricinde bağımsız bir kalem olarak yedek akçe ayrılmasına karar verebilir ve bunların özgüllenme amacıyla (örneğin; düzenli kâr payı dağıtımı, sermaye artırımını, makine teçhizat alımı ve benzeri) harcama usulünü ve şartlarını belirleyebilir. Sermaye artırımını şirketin sürekli gelişimi kapsamında bir gereklilik olarak değerlendirilebilir. Ayrılacak olağanüstü yedek akçenin özgüllenme (tahsis) ve harcama yolları ile şartlarını belirleyip belirlememe tamamen sigorta ve reasürans şirketinin genel kurulunun takdirindedir. Yani, genel kurul ayrılacak olağanüstü yedek akçeleri kararlı kâr dağıtımına özgülüneceği gibi, bir harcama yolu belirtmeden genel olarak da kararlaştırabilir.

Bu nedenle, TTK'nın 523. maddesinin ikinci fıkrası hükmü gereği ayrılan ve sermaye artırımında kullanılmaları açıkça öngörülen olağanüstü yedek akçeler ile herhangi bir kullanma amacına bağlanmamış olan (serbest) olağanüstü yedek akçeler genel kurul kararıyla doğrudan sermaye artırımına tahsis edilebilirler.³⁵ Yok eğer genel kurul, olağanüstü yedek akçeleri esas sermaye artırımını dışında bir amaca bağlamışsa (örneğin, kararlı kâr dağıtımını), alacağı başka bir kararla bu amacı değiştirebilir ya da böyle bir

³⁵ Moroğlu, 2003, s.215-216; Çevik, 1994, s.359

değişikliğe gerek duymadan daha ağır yetersayılı bir kararla sermaye artırımına tahsis edebilir.

3.c. Şirket Çalışanları İçin Ayrılan Yedek Akçeleri Sermaye Artırımında Kullanma Usul ve Esasları

ETK'nın "Müstahdem ve İşçiler Lehine Yardım Akçesi" kenar başlıklı 468. maddesinde;

"Esas mukavelede şirketin müstahdem ve işçileri için yardım sandıkları vesair yardım teşkilatı kurulması ve idamesi maksadıyla akçe ayrılması derpiş olunabilir.

Yardım maksadına tahsis olunan para ve diğer mallar; şirket mallarından ayrılarak bunlarla Medeni Kanun hükümleri dairesinde bir tesis meydana getirilir.

Tesis senedinde, tesis mallarının şirkete karşı bir alacaktan ibaret olacağı tasrih olunabilir.

Şirketten alınandan başka müstahdem veya işçilerden de aidat alınmışsa, hizmet münasebetinin sonunda tesis şartlarına göre bu akçeden faydalanmadıkları takdirde müstahdem ve işçilere hiç değilse ödedikleri meblağlar ödeme tarihlerinden itibaren %5 faiziyle birlikte geri verilir." hükmüne yer verilmiştir.

TTK'nın "Çalışanlar ve İşçiler Lehine Yardım Akçesi" kenar başlıklı 522. maddesinde ise;

"Esas sözleşmede şirketin yöneticileri, çalışanları ve işçileri için yardım kuruluşları kurulması veya bunların sürdürülebilmesi amacıyla veya bu amacı taşıyan kamu tüzel kişilerine vermek üzere yedek akçe ayrılabilir.

Yardım amacına özgülenen yedek akçelerin ve diğer malların şirketten ayrılması suretiyle bir vakıf veya kooperatif kurulması zorunludur. Vakıf senedinde, vakıf malvarlığının şirkete karşı bir alacaktan ibaret olacağı da öngörülebilir.

Şirketin bu amaca özgülediği yedek akçeden başka yöneticilerden, çalışanlardan ve işçilerden aidat alınmışsa, iş ilişkisinin sonunda, vakıf senedine göre yapılan ayırmadan yararlanamadıkları takdirde çalışanlara ve işçilere hiç değilse ödedikleri tutarlar ödeme tarihinden itibaren kanuni faiziyle birlikte geri verilir." hükmü yer almaktadır.

TTK'nın anılan maddesi, öz itibariyle, ETK'nın 468. maddesinden alınmıştır. Şirket esas sözleşmesi ile çalışanlar ve işçiler yararına yedek akçe ayrılmasını içeren 522. maddede, ETK'nın 468. maddesindeki "müstahdemler" ibaresi yerine "şirket çalışanları ve yöneticileri" söz dizimi getirilmiş, yardım amacına özgülenen yedek akçeler ve malların şirket malvarlığından ayrılarak bir "vakıf veya kooperatif kurmak" suretiyle değerlendirilmesi öngörülmüş, şirketten ayrılanlar dışında aidat alınması halinde de yararlanamayanlara en azından kanuni faiz ile geri verilmesi şart koşulmuştur.³⁶

TTK düzenlemesindeki göze çarpan en önemli özellik ise çalışanlar, işçiler ve yöneticilere yardım amaçlı ayrılacak yedek akçelerin bu amacı taşıyan kamu tüzel kişilerine verilebilmesine olanak sağlanmasıdır. Yani, sigorta ve reasürans şirketi, şirket çalışanları, işçileri ve yöneticileri için ayıracağı yedek akçeleri, değerlendirilmek üzere bu amacı taşıyan mevcut kamu tüzel kişilerinden birisine yatırılabilecekleri gibi, ileride bu amaçla kurulacak kamu tüzel kişiliğine de devredebilecektir.

Bu düzenleme uyarınca, sigorta ve reasürans şirketleri, kuruluş esas sözleşmelerine hüküm koymak ya da sonradan esas sözleşme değişikliğine gitmek suretiyle, şirketin yöneticileri, çalışanları ve işçileri yararına vakıf veya kooperatif kurabilir ve bunların devamı amacıyla yıllık kârdan yedek akçe ayırabilirler.³⁷

Genel kurul kararı ile çalışanlar ve işçiler lehine yedek akçe ayrılmasına ilişkin olarak, TTK'nın 523. maddesinin üçüncü fıkrasında "Esas sözleşmede hüküm bulunmasa bile, genel kurul, şirketin işçileri için yardım sandıkları ve diğer yardım örgütleri kurulması veya bunların sürdürülebilmesi amacıyla veya diğer yardım ve

³⁶ Altaş, 2018, s.16-17; TTK'nın 522. maddesinin gerekçesinde, sadece "Madde, 6762 sayılı Kanun'un 468. maddesinden alınmıştır." demekle yetinilmiş, yapılan kısmî değişikliklere değinilmemiştir.

³⁷ Eriş, 1995, s.776; Altaş, 2018, s.17

hayır amaçlarına hizmet etmek üzere, bilanço kârından yedek akçe ayırabilir.” hükmüne yer verilmiştir. ETK’nın 469. maddesinin üçüncü fıkrasında ise “Esas mukavelede hüküm olmasa bile umumi heyet, şirket müstahdem ve işçileri için yardım sandıkları vesair yardım teşkilatı kurulması ve idamesi maksadıyla veya diğer yardım maksatlarına hadim olmak üzere, safî kardan aidat tefrik edebilir; bu aidat esas mukavele ile muayyen yardım akçeleri hakkındaki hükümlere tabidir.” hükmü yer almakta idi.

Genel kurul kararı ile çalışanlar ve işçiler yararına yedek akçe ayrılmasını düzenleyen TTK’nın 523. maddesinin üçüncü fıkrası hükmü, ETK’nın 469. maddesinin üçüncü fıkrası hükmünün öz itibariyle aynıdır.³⁸ Sadece, ETK’nın ilgili fıkra hükmündeki “vesair yardım teşkilatı”, “idamesi”, “hadim olmak”, “safî kâr” ibareleri yerine TTK’da “ve diğer yardım örgütleri”, “sürdürülebilmesi”, “hizmet etmek” ve “yıllık kâr” ibareleri kullanılmıştır.

Bu çerçevede, sigorta ve reasürans şirketinin esas sözleşmesinde hüküm bulunmasa dahi, genel kurul, şirket işçileri yararına yardım sandıkları veya diğer yardım örgütleri kurulması ve devamı amacıyla, şirket kârından yedek akçe ayırabilir.

Sigorta ve reasürans şirketinin yıllık kârından yöneticiler, çalışanlar ve işçiler için ayrılacak olan bu yedek akçeler, ayrılmalarını müteakip bağımsız bir nitelik kazanırlar ve mevcut olan veya ileride Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre kurulacak olan bir vakfa ya da 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu uyarınca kurulacak kooperatife mal edilirler;³⁹ veya yukarıda izah ettiğimiz üzere, yöneticileri, çalışanları ve işçileri için ayrılacak yedek akçeler, bu amaçla kurulacak kamu tüzel kişiliğine de devredebilirler. Dolayısıyla, şirket malvarlığından ayrıldıktan sonra, sigorta ve reasürans şirketinin bu yedek akçeler üzerinde

³⁸ “TTK’nın 523. maddesinin gerekçesinde “Madde, 6762 sayılı Kanun’un 469. maddesinden alınmıştır.” denilmiştir.

³⁹ Eriş, 1995, s.777; Doğanay, 1981, s.1055-1056

tasarruf hakkı kalmaz.⁴⁰ Örneğin, şirket genel kurulu sonradan alacağı bir kararla, bu yedek akçenin kullanım biçimini değiştiremeyeceği gibi, yeneden şirket bünyesine aktarılmasını da sağlayamaz.⁴¹

Doğanay, “anonim şirket genel kurulunun işçiler lehine ayrılan yedek akçelerin “toplumsal” gayelerini değiştirerek bir başka maksatla kullanımının mümkün olmadığı, söz konusu Kanun hükümlerinin, anonim şirket genel kurulunun tahsis maksadını değiştirme yetkisini tamamen ortadan kaldırdığı” görüşündedir.⁴²

Biz de bu görüşe katılmaktayız. Bu nedenle, sigorta ve reasürans şirketinde, *gerek esas sözleşme gerek genel kurul kararı ile yöneticiler, çalışanlar ve işçiler yararına ayrılmış bulunan yedek akçelerin ne sermaye artırımını ne de tahsis olduğu gaye dışında bir amaç için çözümlenip harcanmaları mümkün değildir.*

4. Yedek Akçeler Yanında Taahhüt Yoluyla Sermayenin Artırılması

TTK’nın 462. maddesinin üçüncü fıkrasında “Bilançoda sermayeye eklenmesine mevzuatın izin verdiği fonların bulunması hâlinde, bu fonlar sermayeye dönüştürülmeden, sermaye taahhüt edilmesi yoluyla sermaye artırılamaz.” hükmü yer almaktadır. Anılan hüküm uyarınca, eğer şirket bilançosunda, sermayeye eklenebilecek fonlar var ise öncelikle bu fonlar sermayeye dönüştürülür, yani iç kaynaklardan sermaye artırımına gidilir.⁴³ Bu fonlar sermayeye ilave edilmeden, sermaye taahhüdü yoluyla sermaye

⁴⁰ DOĞANAY, “toplumsal bir mahiyet taşıdığından, yönetim kurulu yahut genel kurulun ayrılan bu aidatları başka bir amaç için kullanmalarının veya bu yönde karar almalarının mümkün olmadığı” görüşündedir. Bkz. Doğanay, 1981, s.1061

⁴¹ Eriş, 1995, s.777

⁴² Doğanay, 1981, s.1056; Aynı yönde görüş için ayrıca bkz. Çevik, 1994, s.359

⁴³ TTK’nın 462. maddesinin üçüncü fıkrası, halka açık olan ve halka açılmak üzere SPK’ya başvuran anonim şirketlere uygulanmaz (SPKn, m.12/f.6).

artırımına gidilemez. TTK'nın söz konusu hükmü emredici olup, bu emredici hükme aykırılığın hukukî sonucu butlandır.

Öte yandan TTK, anılan yasağı sadece "sermayeye eklenmesine mevzuatın izin verdiği fonların bulunması hâline" özgülemiştir. Yani, esas sözleşme veya genel kurul kararıyla ayrılmış ve belirli bir amaca özgülenmemiş yedek akçeler ile kanuni yedek akçelerin serbestçe kullanılabilen kısımları için aynı yasak öngörülmemiştir. Bu itibarla, bilançoda mevzuatın sermayeye eklenmesine izin verdiği fonlar bulunmamasına karşılık isteğe bağlı yedek akçeler ile kanuni yedek akçelerin serbestçe kullanılabilen kısımları var ise sermaye taahhüdü yoluyla sermaye artırımına gidilebilir.

5. Sermaye Artırımında Kullanılan Yedek Akçelerin Varlığının Tespiti

TTK'nın 13 Ocak 2011 tarihinde kabul edilen ilk halinde, bağımsız denetimin yanı sıra, şirket kuruluşu, sermaye artırımı, sermaye azaltımı, birleşme, bölünme, tür değiştirme, menkul kıymet ihracı gibi işlemlerin işlem denetimine tabi tutulması da şart koşulmuş; bu denetimi yapacak olan kişi ve kuruluşlar ise işlem denetçisi olarak adlandırılmıştır. Ancak, TTK'nın ilk halinde öngörülen bu işlem denetimi ve işlem denetçisi, şirketlere ilave maliyet getireceği gerekçesiyle, 26/6/2012 tarihli ve 6335⁴⁴ sayılı Kanun ile kaldırılmıştır.

Bu çerçevede, TTK'nın "*Yönetim kurulunca atanmış bir işlem denetçisi tarafından verilen sermaye artırım raporu, artırım işlemlerine ve yönetim kurulu beyanına ilişkin inceleme ve denetlemelerin sonuçları açıkça gösterilir; Kanuna ve Türkiye Muhasebe Standartlarına uygunluk veya aykırılık hususlarında görüş açıklanır. Raporun içeriğine 351'inci madde hükmü kıyas*

yoluyla uygulanır." şeklindeki 458. maddesi yürürlüğe girmeden ilga edilmiş; 462. maddesinin "*Sermayenin artırılan kısmını, iç kaynaklardan karşılayan tutarın şirket bünyesinde gerçekten var olduğu, onaylanmış yıllık bilanço ve işlem denetçisinin vereceği açık ve yazılı bir beyanla doğrulanır. Bilanço tarihinin üzerinden altı aydan fazla zaman geçmiş olduğu takdirde, yeni bir bilanço çıkarılması ve bunun işlem denetçisi tarafından onaylanmış olması şarttır.*" şeklindeki ikinci fıkrasındaki "işlem denetçisinin" ibaresi "yönetim kurulunun" ve "işlem denetçisi" ibaresi "yönetim kurulu" şeklinde değiştirilmiş, böylece fıkranın güncel hali "*Sermayenin artırılan kısmını, iç kaynaklardan karşılayan tutarın şirket bünyesinde gerçekten var olduğu, onaylanmış yıllık bilanço ve yönetim kurulunun vereceği açık ve yazılı bir beyanla doğrulanır. Bilanço tarihinin üzerinden altı aydan fazla zaman geçmiş olduğu takdirde, yeni bir bilanço çıkarılması ve bunun yönetim kurulu tarafından onaylanmış olması şarttır.*" şeklini almıştır.

Böylece, sermaye artırımında kullanılan yedek akçelerin sigorta ve reasürans şirketinin bünyesinde gerçekten var olduğu, onaylanmış yıllık bilanço ve yönetim kurulunun vereceği açık ve yazılı bir beyanla doğrulanmak zorundadır. Ayrıca, sermaye artırımını sadece yedek akçelerden veya sermaye taahhüdü ile birlikte yedek akçelerden yapıyorsa, sermayenin tamamının ödendiğinin, karşılıksız kalıp kalmadığının ve şirket özvarlığının yedek akçelerden karşılanan tutarın şirket bünyesinde gerçekten var olduğunun yeminli mali müşavir veya serbest muhasebeci mali müşavir tarafından tespit edilmesi ve bu tespitlere ilişkin raporun diğer belgelerle birlikte ticaret sicili müdürlüğüne verilmesi gerekmektedir. Denetime tabi anonim şirketlerde bu tespitleri denetçi yapar ve rapor düzenler.

TTK, bu konuda bilançooya dayalı bir süre sınırı da getirmektedir. Eğer bilanço tarihinin üzerinden *altı aydan fazla* zaman geçmişse, yeni bir bilanço çıkarılması ve bunun yönetim kurulu tarafından onaylanması gerekir.

⁴⁴ 26/06/2012 tarihli ve 6335 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile Türk Ticaret Kanunu'nun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun 30 Haziran 2012 tarihli ve 28339 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

Dolayısıyla, hesap döneminin bitimini takip eden yılın ilk altı ayı içerisinde yedek akçelerden sermaye artırımına gidilmesi halinde, önceki yıla ait onaylanmış bilanço ile yönetim kurulunun yazılı beyanı yeterli olacaktır. Yedek akçelerden sermaye artırımına yılın ikinci altı aylık döneminde gidilmesi halinde ise artık önceki yıla ait 31 Aralık tarihli bilanço kullanılamaz, bu durumda yeni bir bilanço çıkarılmalı ve bu da yönetim kurulu tarafından onaylanmalıdır.

6. Yedek Akçelerle Sermaye Artırımına Dair Genel Kurul ve Yönetim Kurulu Karar Yetersayıları

TTK'nın m.456/f.2 hükmü uyarınca, sermaye artırımına, esas sermaye sisteminde genel kurul, kayıtlı sermaye sisteminde ise yönetim kurulu karar verir.

TTK'nın 421. maddesinin birinci fıkrasında “Kanunda veya esas sözleşmede aksine hüküm bulunmadığı takdirde, esas sözleşmeyi değiştiren kararlar, şirket sermayesinin *en az yarısını* temsil edildiği genel kurulda, toplantıda mevcut bulunan *oyların çoğunluğu* ile alınır” denilmektedir. Anılan fıkra, esas sözleşmenin değiştirilmesi ile ilgili toplantı ve karar nisabına ilişkin genel hüküm içermektedir. Bu nisap esas sözleşme ile daha ağırlaştırılabilir, ancak hafifletilemez.⁴⁵ Kanun koyucu pay sahipleri yönünden bir anayasa işlevini haiz bulunduğu için esas sözleşmenin çoğunluğun altındaki bir nisapla değiştirilmesini uygun görmemiştir.

Şirket sermayesinin yedek akçelerle artırılması, bir diğer deyişle iç kaynaklardan sermaye artırımına gidilmesi de esas sözleşme değişikliğidir.

⁴⁵ Örneğin, şirket esas sözleşmesinde “esas sözleşme değişikliklerinin şirket sermayesinin tamamının temsil edildiği genel kurulda kararlaştırılacağı” yönünde bir hüküm konabilir. Bu durumda genel kurulun toplanabilmesi ve karar alabilmesi için Kanunda öngörülen nisap (sermayenin en az yarısının temsili) yerine esas sözleşmedeki nisabın (sermayenin tamamının temsili) varlığı aranır. Buna karşılık, şirket esas sözleşmesine “esas sözleşme değişikliklerinin şirket sermayesinin dörtte birinin temsil edildiği genel kurulda kararlaştırılacağı” yönünde hüküm konamaz.

Bu çerçevede, yedek akçelerle sermaye artırımına gidebilmek için, halka açık olmayan sigorta ve reasürans şirketinin sermayesinin *en az yarısını* (%50'sini) temsil eden pay sahiplerinin veya temsilcilerinin genel kurul toplantısına katılması gerekir. Genel karar nisabı ise genel kurulda mevcut bulunan oyların çoğunluğudur. İlk toplantıda bu nisap sağlanamadığı takdirde, genel kurul *bir ay içerisinde* ikinci bir toplantıya çağrılabilir. Kanun, ikinci toplantı için gerekli olan toplantı nisabını ise, şirket sermayesinin *en az üçte birinin* toplantıda temsili olarak belirlemiştir. Söz konusu nisaplar bakımından, genel kurulun olağan yahut olağanüstü toplanmasının önemi bulunmaktadır.

TTK, pay senetleri menkul kıymet borsalarında işlem gören anonim şirketlerce yapılacak bazı esas sözleşme değişikliklerinde ise özel toplantı ve karar yetersayıları yerine adi nisabın uygulanmasına izin vermiştir. Buna göre, pay senetleri menkul kıymet borsalarında işlem gören sigorta ve reasürans şirketlerinde, sermayenin artırılması ve kayıtlı sermaye tavanının yükseltilmesine ilişkin esas sözleşme değişiklikleri için, esas sözleşmelerinde ağırlaştırılmış bir nisap öngörülmediği takdirde, genel kurul sermayenin *en az dörtte birini* karşılayan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin varlığıyla toplanır ve toplantıda hazır bulunan *oyların çoğunluğu* ile karar verir. Bu nisabın toplantı süresince korunması şarttır. İlk toplantıda anılan nisaba ulaşamadığı takdirde, ikinci toplantının yapılabilmesi için nisap aranmaz. Kararlar toplantıda hazır bulunan oyların çoğunluğu ile verilir.

Kayıtlı sermaye sisteminde, yedek akçelerin sermaye artırımında kullanılmasına dair karar alabilmek için ise esas sözleşmede aksine ağırlaştırıcı bir hüküm yok ise sigorta ve reasürans şirketinin yönetim kurulu *üye tam sayısının çoğunluğu ile toplanır ve kararlarını toplantıda hazır bulunan üyelerin çoğunluğu ile alır*.⁴⁶ Bu kural

⁴⁶ TTK'nın 390. maddesinin dördüncü fıkrasına göre, toplantı yapılmaksızın alınan yönetim kurulu kararlarında, üye tam sayısının en az çoğunluğunun yazılı onayı aranır.

yönetim kurulunun elektronik ortamda yapılması hâlinde de uygulanır. Yönetim kurulunda, oylar eşit olduğu takdirde o konu gelecek toplantıya bırakılır. İkinci toplantıda da eşitlik olursa söz konusu öneri reddedilmiş sayılır.

7. Yedek Akçelerle Sermaye Artırımı İçin İzin Alma ve Bakanlık Temsilcisi Bulundurma Yükümleri

TTK'nın 333. maddesinde "Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nca yayımlanacak tebliğle, faaliyet alanları belirlenip, ilân edilecek anonim şirketler Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın izni ile kurulur. Bu şirketlerin esas sözleşme değişiklikleri de aynı Bakanlığın iznine bağlıdır. Bakanlık incelemesi sadece kanunun emredici hükümlerine aykırılık bulunup bulunmadığı yönünden yapılabilir. Bunun dışında hukukî konumu, niteliği ve işletme konusu ne olursa olsun anonim şirketin kuruluşu ve esas sözleşme değişiklikleri herhangi bir makamın iznine bağlanamaz." denilmiştir.

Sermaye artırımı esas sözleşme değişikliğini gerektiren bir işlemdir, bu nedenle Ticaret Bakanlığı'nca yayımlanan *Anonim ve Limited Şirketlerin Sermayelerini Yeni Asgari Tutarlara Yükseltmelerine ve Kuruluşu ve Esas Sözleşme Değişikliği İzne Tabi Anonim Şirketlerin Belirlenmesine İlişkin Tebliğ*⁴⁷ ile faaliyet alanları belirlenip ilân edilen anonim şirketlerin sermaye artırımı hususunu genel kurulda görüşüp karara bağlamadan önce anılan Bakanlığa başvurup izin almaları gerekmektedir. Bakanlık, incelemesini sadece kanunun emredici hükümlerine aykırılık bulunup bulunmadığı yönünden yapar.

Bu nedenle, sigorta şirketleri, yedek akçeler ile yapacakları sermaye artırımından kaynaklanan esas sözleşme değişiklikleri öncesinde Ticaret Bakanlığı'ndan (İç Ticaret Genel Müdürlüğü) izin alırlar. Ancak, kayıtlı sermaye sistemine kabul edilen Sermaye Piyasası Kanununa tabi halka açık sigorta şirketlerinin kayıtlı sermaye

tavanı içinde yapacakları sermaye artışlarında Bakanlık izni aranmaz.

Sigorta şirketleri, sermaye artırımının genel kurulda görüşülmesinden önce aşağıda belirtilen belgelerle Ticaret Bakanlığı İç Ticaret Genel Müdürlüğü'ne müracaat edip izin talebinde bulunurlar:

- Sermaye artırımı kaynaklı esas sözleşme değişikliğine ilişkin yönetim kurulu kararının noter onaylı örneği,
- Esas sözleşmenin değişen maddesinin/maddelerinin (sermaye maddesinin) yeni metni,
- Esas sözleşme değişikliği söz konusuysa diğer resmî kurumların (Hazine ve Maliye Bakanlığı, SPK, ve benzeri) uygun görüşünü veya iznini gerektiren şirketler için uygun görüş veya izin yazısı,
- Yedek akçeler ile yapılan sermaye artırımında, sermayenin tamamının ödendiğine, karşılıksız kalıp kalmadığına, özvarlığın tespitine ve yedek akçelerden karşılanan tutarın şirket bünyesinde gerçekten var olduğuna ilişkin yeminli mali müşavir veya serbest muhasebeci mali müşavir raporu, denetime tabi şirketlerde ise denetçinin bu tespitlere ilişkin raporu.

Diğer yandan, TTK'nın 407. maddesinin üçüncü fıkrasında "333. madde gereğince belirlenen şirketlerin genel kurul toplantılarında Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın temsilcisi de yer alır. Diğer şirketlerde, hangi durumlarda Bakanlık temsilcisinin genel kurulda bulunacağı ve genel kurul toplantıları için temsilcilerin görevlendirilmelerine ilişkin usul ve esaslar ile bunların nitelik, görev ve yetkileri ayrıca ücret tarifeleri Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nca çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir. Bakanlık temsilcisinin toplantıya katılma giderleri ve ücretleri ilgili şirket tarafından karşılanır." denilmiştir. Ticaret Bakanlığı da anılan fıkranın vermiş olduğu yetki çerçevesinde, Bakanlık temsilcisi bulundurulması zorunlu olan genel kurul toplantılarını "Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Temsilcileri Hakkında

⁴⁷ 15 Kasım 2012 tarihli ve 28468 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

Yönetmelik⁴⁸ ile belirlemiştir.

Buna göre, Ticaret Bakanlığı'nca yayımlanan Tebliğle (Anonim ve Limited Şirketlerin Sermayelerini Yeni Asgari Tutarlara Yükseltmelerine ve Kuruluşu ve Esas Sözleşme Değişikliği İzne Tabi Anonim Şirketlerin Belirlenmesine İlişkin Tebliğ) belirlenip ilân edilen sigorta şirketlerinin genel kurul toplantılarında mutlaka Ticaret Bakanlığı temsilcisi bulundurulmalıdır. Dolayısıyla, sigorta ve reasürans şirketlerinin yedek akçeleri ile sermaye artırımını alacakları genel kurul toplantılarında Bakanlık temsilcisi bulundurmaları gerekir. Bakanlık temsilcisi bulunması gereken genel kurul toplantılarında, Bakanlık temsilcisinin yokluğunda alınan sermaye artırım kararları geçerli olmaz.

8. Yedek Akçelerle Yapılan Sermaye Artırımının Tescili

Sermaye artırımını, ticaret siciline tescil ile hüküm ifade eder. Sermaye artırım kararı üçüncü kişilere karşı tescilden önce hüküm ifade etmez. Sermayenin artırılmasına ilişkin genel kurul kararı, yönetim kurulu tarafından, şirket merkezinin ve şubelerinin bulunduğu yerin ticaret siciline tescil edilir; ayrıca ilâna bağlı hususlar ilân ettirilir; tescil ve ilân edilen karar şirketin internet sitesine konulur. Kayıtlı sermaye sistemini kabul etmiş halka açık olmayan (kapalı) sigorta ve reasürans şirketlerinde, sermaye artırımının kanuna ve esas sözleşme hükümlerine uygun olarak gerçekleştirilmesinden sonra, sermaye artırımına ilişkin yönetim kurulu kararı ile çıkarılmış sermayeyi gösteren esas sözleşmenin sermaye maddesinin yeni şekli, yönetim kurulunca tescil ve ilan ettirilir.

Ticaret Sicili Yönetmeliği'nin 73. maddesi uyarınca, yedek akçeler ile yapılan sermaye artırımına ilişkin olarak yapılacak tescil başvurusunda, aşağıdaki belgeler ticaret sicili müdürlüğüne verilir:

a) Şirket sözleşmesi değişikliği Bakanlık veya

diğer resmî kurumların iznine veya uygun görüşüne tabi olan şirketler için bu izin veya uygun görüş yazısı,

- b) Esas sermaye sisteminde sermaye artırımına ilişkin genel kurul kararının, kayıtlı sermaye sisteminde ise yönetim kurulu kararının noter onaylı örneği,
 - c) Artırılan sermayeyi oluşturan payları gösterir değişik şirket sözleşmesi metni,
 - ç) Sermaye artırımına ilişkin yönetim kurulunca düzenlenmiş beyan,
 - d) Sermaye artırımını sadece yedek akçelerden veya sermaye taahhüdü ile birlikte yedek akçelerden yapıyorsa, sermayenin tamamının ödendiğine, karşılıksız kalıp kalmadığına ve şirket özvarlığının tespitine, iç kaynaklardan karşılanan tutarın şirket bünyesinde gerçekten var olduğuna ilişkin yeminli mali müşavir veya serbest muhasebeci mali müşavir raporu ya da denetime tabi şirketlerde denetçinin bu tespitlere ilişkin raporu (*Sermaye artırımının sadece yedek akçelerden yapılması durumunda, şirket sermayesinin özvarlık içinde bulunduğunu, iç kaynaklardan karşılanan tutarın şirket bünyesinde gerçekten var olduğunu doğrulayan yönetim kurulunun açık ve yazılı beyanı ile genel kurul tarafından onaylanmış yıllık bilanço, bilanço tarihinin üzerinden altı aydan fazla zaman geçmiş olması halinde ise yönetim kurulu tarafından onaylanmış ara bilançonun ticaret sicili müdürlüğüne verilmesi halinde, bu rapor aranmaz.*)
 - e) Genel kurulun şirket sözleşmesinin değiştirilmesine, yönetim kuruluna sermayenin artırılması konusunda yetki verilmesine dair kararı ile yönetim kurulunun sermayenin artırılmasına ilişkin kararı imtiyazlı pay sahiplerinin haklarını ihlal edici mahiyette ise imtiyazlı pay sahipleri özel kurulunun alacağı kararın noter onaylı örneği ile genel kurul kararına olumsuz oy verenlerin, en az nisabı oluşturan sayıda imzalarını içeren liste ve ortak bir tebligat adresi.
- TTK, sermaye artırımının, genel kurul veya yönetim kurulu kararı tarihinden itibaren en geç üç ay içerisinde yönetim kurulu tarafından tescil

⁴⁸ 28 Kasım 2012 tarihli ve 28481 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

ettirilmesi gerektiğini hükme bağlamıştır.⁴⁹ Ticaret Sicili Yönetmeliği'nde ise bildirim için 30 günlük bir süre öngörülmüştür. Dolayısıyla, yedek akçeler kullanılarak yapılan sermaye artırımının tescili; esas sermaye sisteminde genel kurul, kayıtlı sermaye sisteminde ise sermaye artırım işlemlerinin tamamlandığına ilişkin yönetim kurulu kararının alınmasını izleyen *otuz gün içinde* yönetim kurulu tarafından şirket merkezinin bulunduğu yer ticaret sicili müdürlüğünden talep edilir.

Yedek akçeler ile yapılan sermaye artırımını, genel kurul veya yönetim kurulu kararı tarihinden itibaren *üç ay içinde tescil ettirilmediği takdirde*, genel kurul veya yönetim kurulu kararı ve alınmışsa Bakanlık izni geçersiz hâle gelir.⁵⁰ Söz konusu düzenleme, sürüncemede bırakılan sermaye artırımlarını geçersiz sayarak uygulamadaki bir ihtiyaca cevap vermiştir.

9. Özet ve Sonuç

Sigorta ve reasürans şirketlerinde genel kanuni yedek akçe sermayenin veya çıkarılmış sermayenin yarısını aşmadığı takdirde, sadece zararların kapatılmasına, işlerin iyi gitmediği zamanlarda işletmeyi devam ettirmeye veya işsizliğin önüne geçmeye ve sonuçlarını hafifletmeye elverişli önlemler alınması için kullanılabilir. Bu nedenle, sigorta ve reasürans şirketleri, esas veya çıkarılmış sermayelerinin yarısının altında kalan

genel kanuni yedek akçelerini sermaye artırımında kullanamazlar. Genel kanuni yedek akçeler toplamının şirket esas veya çıkarılmış sermayesinin yarısını aştığı hallerde ise yalnızca aşan kısım sermaye artırımına konu edilebilir. Sigorta ve reasürans şirketinin, iktisap ettiği kendi payları için iktisap değerlerini karşılayan tutarda ayırmak zorunda olduğu yedek akçeler ise ancak anılan paylar devredildikleri veya yok edildikleri takdirde iktisap değerlerini karşılayan tutarda çözülebilirler. “Esas veya çıkarılmış sermayenin yarısı” şeklindeki kanuni tavan asgari had olup, altına düşülmesi mümkün değildir. Bununla birlikte, sigorta ve reasürans şirketleri, esas sözleşmelerine hüküm koymak suretiyle kanuni tavanı yükseltebilirler. Bu durumda, harcamaya esas tavan, TTK m.519/f.3'te öngörülen kanuni tavan yerine esas sözleşmedeki ağırlaştırılmış oran olarak dikkate alınır ve ancak bu oranı aşan genel kanuni yedek akçeler esas sermaye artırımında kullanılır.

Sigorta ve reasürans şirketlerinde, esas sözleşme veya genel kurul kararıyla ayrılmış isteğe bağlı yedek akçelerin de iç kaynaklardan sermaye artırımında kullanılması mümkündür. Ancak, esas sözleşme hükmü ile isteğe bağlı ayrılmış olsalar dahi, kanuni yedek akçe mahiyetinde veya kanuni yedek akçelere ilave olarak ayrılmaları halinde, kanuni yedek akçelerin kaderine tabi olmakta ve harcanmaları konusunda TTK'nın öngördüğü sınırlamalara uyulması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, esas sözleşme veya genel kurul kararı ile yöneticiler, çalışanlar ve işçiler yararına ayrılmış bulunan yedek akçelerin de sermaye artırımında kullanılmaları mümkün değildir. TTK'da öngörülen usul ve esaslara aykırı olarak yapılan sermaye artırım kararlarının hükümsüzlüğü gündeme gelebileceğinden, kanuni ve isteğe bağlı yedek akçelerin ayrılma usulleri ve amaçları gibi sermaye artırımında kullanılıp kullanılmayacakları konusunda da ilgili mevzuat hükümlerine riayet etmek sigorta ve reasürans şirketlerinin yönetim kurulu üyelerinin menfaatine olacaktır.

Dr. Soner ALTAŞ
Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
Başmüfettişi

⁴⁹ TTK'nın 456. maddesinin dördüncü fıkrasında yapılan gönderme gereği, sermaye artırımına ilişkin esas sözleşme maddesinin tamamının, sermaye artırım kararının alındığı tarihi izleyen otuz gün içerisinde şirketin merkezinin bulunduğu yer ticaret siciline tescil ettirilmesi ve “Şirketin sermayesinin, ödenmesinin şekil ve şartları ile payların itibarı değerlerinin, varsa imtiyazlar”ın Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilân olunması gerekir (TTK, m.354/f.1). Ancak, TTK m.456/f.3 hükmü, tescilin genel kurul veya yönetim kurulu kararı tarihinden itibaren üç ay içinde yapılmasına izin vermektedir. Zamanında tescil yaptırılmaya ilişkin sorumluluk hükümleri saklıdır.

⁵⁰ Halka açık anonim ortaklıklarda, sermaye artırımını nedeniyle SPK'ya yapılan başvurularda Kurulda geçen inceleme süresi, TTK'nın 456. maddesindeki sermayenin tescil edilmesine ilişkin sürenin hesaplanmasında dikkate alınmaz (SPKn - Sermaye Piyasası Kanunu m.12/f.5).

Kaynakça

- Altaş, Soner (2010). *Yedek Akçe Ayrımı ve Kullanımı*. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Altaş, Soner (2012). *Yeni TTK'da Anonim Şirketlerin Sermaye Artırımları İçin Öngörülen Temel Yenilikler ve Değişiklikler*. Mali Çözüm Dergisi, S.114, 137-148.
- Altaş, Soner (2015). *Anonim Şirketler (6. bs)*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Altaş, Soner (2018). *Sigorta ile Reasürans Şirketlerinde Yasal ve İsteğe Bağlı Yedek Akçe Ayrımı*. Reasürör Dergisi, S.107, s.4-17.
- Arslanlı, Halil (1961). *Anonim Şirketlerin Hesapları, İnfisahi ve Tasfiyesi*. İstanbul: Üniversiteler Matbaası.
- Çevik, Orhan Nuri (1994). *Şirketler Hukuku (2.bs)*. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Çamoğlu, Ersin, Poroy, Reha, Tekinalp, Ünal (2005). *Ortaklıklar ve Kooperatifler Hukuku (11.bs.)*. İstanbul: Arıkan Yayınları.
- Doğanay, İsmail (1981). *Türk Ticaret Kanunu Şerhi 2. Cilt (2. bs.)*. Ankara: Olgaç Matbaası.
- Eriş, Gönen (1995). *Anonim Şirketler Hukuku*. Ankara: Seçkin Kitapçılık.
- Moroğlu, Erdoğan (2003). *Anonim Ortaklıklarda Esas Sermaye Artırımı (2.bs.)*. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- T.C. Yasalar (09.07.1956) 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu, Ankara: Resmî Gazete (9353 sayılı)
- T.C. Yasalar (14.02.2011) 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu, Ankara: Resmî Gazete (27846 sayılı)
- T.C. Yönetmelikler (27.01.2013) Ticaret Sicili Yönetmeliği, Ankara: Resmî Gazete (28541 sayılı)
- Komisyon Raporu: *Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, Esas No:1/324, TBMM Tutanak Dergisi, Yasama Dönemi:23, Yasama Yılı:2, S. Sayısı: 96, Nr.112*
- Yargıtay 11.HD'nin (28/09/1992) E.2334, K.9298 sayılı kararı.
- Yargıtay 11.HD'nin (14/10/1982) E.487, K.479 sayılı kararı.
- Yargıtay 11.HD'nin (17/10/1988) E.3780, K.4360 sayılı kararı.
- Yargıtay 11.HD'nin (04/12/1992) E.6928, K.11163 sayılı kararı.

Hindistan Sigorta Piyasası 2022 Yılı Nisan Ayı Yenilemesi

1990'lı yılların başından 2020 yılına kadar her yıl ortalama %7 büyüyen Hindistan ekonomisi, Covid-19 pandemisinin etkisiyle 2020/21 mali yılında %7,7 oranında küçülmüştür. Ülkenin 2021/22 mali yılındaki ekonomik büyüme hızı artan fiyatlara bağlı olarak zayıflayan tüketici talebi nedeniyle son çeyrekte (2022 yılının ilk üç ayı) gerileyerek %4,1'e düşmüş ve yıllık bazda %8,7 olarak gerçekleşmiştir. Nisan ayında %7,8'e çıkarak sekiz yılın en yüksek seviyesine ulaşan tüketici enflasyonu oranındaki artış, ekonomideki kısa vadeli beklentileri de olumsuz yönde etkilemiştir. Ukrayna krizinin yol açtığı enerji ve emtia fiyatlarındaki artışın da ülkedeki ekonomik aktiviteyi daraltmaya devam etmesi beklenmektedir. Bu durum Merkez Bankası'nın büyümeye zarar vermeden enflasyonu düşürme görevini daha da zorlaştırmıştır. Moody's, Mayıs ayında Hindistan'ın 2022/23 mali yılı için büyüme tahminini Mart ayında öngörülen %9,1'den %8,8'e düşürmüştür.

Hindistan sigorta piyasası, prim üretimi açısından dünyada 11., Asya Kıtası'nda ise 4. sırada yer almaktadır. Bununla birlikte ülkenin sigorta yaygınlık oranı hayat-dışı branşlarda sadece %1 olup kişi başına düşen prim üretimi ise 19 ABD doları ile sınırlıdır. Hindistan sigorta sektöründe 24'ü hayat, 32'si hayat-dışı olmak üzere toplam 56 sigorta şirketi bulunmaktadır. Hayat branşı toplam prim üretiminin %75'ini, hayat-dışı branşlar ise %25'ini oluşturmaktadır. Hayat tarafında tek devlet şirketi olan Life Insurance Company (LIC), hayat-dışı tarafında ise 1'i tarım alanında olmak üzere 5 devlet şirketinin ağırlığı devam etmektedir. Hayat-dışı branşlarda devlet şirketlerinin piyasa payı %36,15 iken hayat tarafında faaliyet gösteren devlet şirketi LIC'nin piyasa payı ise %64,14'tür.

Hindistan hayat-dışı sigorta sektörü, 2021 yılında prim üretimini bir önceki yıla oranla %11,03 artırarak güçlü bir büyüme kaydetmiş ve brüt prim üretimini 28,9 milyar ABD dolarına çıkarmıştır. Covid 19 pandemisinin başlamasıyla birlikte Hindistan hayat-dışı sigorta piyasasının da görünümü değişmeye başlamıştır. Sigorta yaygınlık oranında kaydedilen artışın yanı sıra pandemi nedeniyle meydana gelen değişiklikler sonucunda oluşan ihtiyaçlar, ürün çeşitliliği ve sigorta farkındalığını artırırken özellikle sağlık sigortalarına olan talebin artmasına katkı sağlamıştır. Bununla birlikte sigorta sektörünün orta vadeli görünümü Ukrayna krizi, yükselen enflasyon, enerji ve emtia fiyatlarındaki artış nedeniyle belirsizliğini korumaktadır.

2022 yılında Hindistan sigorta piyasasındaki en önemli gelişmelerden biri Hindistan Sigorta Denetleme Kurulu'nun (IRDAI) her bir sigorta poliçesi üzerindeki sigorta bedeli üzerinden GIC of India'ya yapılan zorunlu reasürans devir oranını 1 puan düşürüp %4 ile sınırlaması olmuştur. 01 Nisan 2022 başlangıçlı poliçeler için geçerli olacak yeni uygulama ile terörizm ve nükleer riskleri içeren poliçeler, bu riskler için oluşturulmuş özel havuzlar olduğu için kapsam dışı tutulmuştur. Hindistan hükümeti hayat branşında faaliyet gösteren ve 250 milyonu aşan müşterisiyle piyasanın %64,14'ünü elinde bulunduran %100 devlet şirketi LIC'nin 2,7 milyar ABD doları değerindeki %3,5 hissesini Mayıs ayında halka arz etmiştir. 4 ve 9 Mayıs tarihlerinde gerçekleşen arz Hindistan tarihinin en büyük halka arzı olmuştur. Hindistan'daki Hayat Sigorta Konseyi'ne göre ülkede faaliyet gösteren hayat sigorta şirketleri Covid-19 kaynaklı 218.000 hasar başvurusu almıştır. Bu başvuruların oluşturduğu toplam hasar bedeli ise yaklaşık olarak 2,1 milyar

ABD dolarıdır. Hindistan hükümetinin üç devlet şirketi National, Oriental ve United'ı birleştirme planını askıya alıp bu şirketlere yaklaşık olarak 655 milyon ABD doları ilave sermaye sağlaması her ne kadar bu şirketleri rahatlatırsa da A.M. Best'in Mayıs ayında Hindistan ile ilgili yayınladığı bir rapora göre özellikle sağlık, kara araçları ve tarım branşlarındaki kötü sonuçların bu şirketlerin teknik sonuçları üzerinde olumsuz etki yaratmaya devam etmesi beklenmektedir.

2018 yılında yabancı reasürans şirketlerinin ülkede ofis açmalarına imkân tanınmasından sonra 10 yabancı reasürans sağlayıcısı (Allianz Global, Axa France Vie, Gen Re, Hannover Re, Munich Re, RGA Life, SCOR SE, Swiss Re, XL SE, Lloyd's) ülkede ofis açmıştır. IRDAI'nın yayınladığı rapora göre 2020-21 mali yılında GIC Re ve ülkede ofisi bulunan reasürans şirketleri dışında 332 şirket Hindistan'dan iş kabulü yapmaktadır. Ülkenin devlet reasürans şirketi olan GIC Re, 2018'deki düzenleme sonrası verilen yasal yetkiyle reasürans işlerini ülkede yerleşik olan diğer reasürans şirketlerinden önce değerlendirme hakkını elinde bulundurmaya devam etmektedir. 2016 yılında girişimci Kamesh Goyal ve Kanadalı Fairfax tarafından kurulduktan sonra özellikle dijital kanalları kullanarak olağanüstü bir büyüme gösteren Go Digit sigorta şirketi de ülkede yerleşik özel bir reasürans şirketi kurmak için IRDAI'ya başvuruda bulunmuştur. 2020-21 mali yılında ülkede faaliyet gösteren sigorta şirketlerinin retansiyon oranı %70,82'ye yükselirken (2019-20: %66,33), reasüransa devredilen kısım ise %29,18 olarak gerçekleşmiştir. Reasüransa devredilen bu oranın %76,3'ü Hindistan'da yerleşik reasürans şirketlerine devredilirken %23,7'si ise Hindistan dışındaki reasürans şirketlerine devredilmiştir. Hindistan içindeki reasürans şirketlerinin oranına bakılınca devlet şirketi GIC Re'nin Hindistan içinde reasürörlere devredilen primin %67,69'unu, ülkede ofis açmış olan yabancı reasürans şirketlerinin ise %32,31'ini aldığı görülecektir.

Hindistan için 2021 yılı, son birkaç yıldır olduğu gibi doğal afetler açısından sakin geçmiştir. Arap Denizi ve Bengal Körfezi'nde 5 siklon hareketi görülse de bunlardan yalnızca Tauktae Siklonu aşırı şiddetli siklonik fırtına kategorisine ulaşmış ve reasürans programlarını etkilemiştir. Sel, ülke genelinde sürekli bir tehdit olmaya devam etmekte olup Maharashtra Bölgesi'nin büyük bir kısmı Haziran ayında sel ve toprak kaymalarına tanıklık etmiştir. Bu seller yüksek can kayıplarına ve ekonomik kayıplara sebep olsa da şirketlerin reasürans anlaşmalarına etkileri sınırlı düzeyde olmuştur.

2022 yılı Nisan ayı yenilemelerinde, hasarlı bölüşmesiz katastrofik programların fiyatları %5 ile %20 oranında artış gösterirken, hasarsız programların fiyatlarında %5'e varan oranda azalış kaydedilmiştir. Şirketlerin doğal afet programlarının limitleri ise büyük oranda bir önceki yıl ile aynı kalmıştır. Her yenilemede olduğu gibi bu yıl da GIC Re piyasada doğal afet teminatı açısından en büyük kapasite sağlayan reasürör olmaya devam etmiştir. Bölüşmesiz risk programlarında ise fiyat düşüşleri olmadığı gibi gerek hasarlı gerekse hasarsız programların fiyatlarında %20'ye varan oranlarda fiyat artışları görülmüştür. Bölüşmeli reasürans programlarında ise GIC Re'nin teknik sonuçları iyileştirmeye yönelik yaklaşımı ve Yangın branşında yürürlüğe koyduğu minimum fiyat uygulaması özellikle bu branşta kayda değer prim artışlarına yol açmıştır. Bu durum ise yenilemelerde reasürörlerin söz konusu tretelere olan ilgisinin devam etmesine neden olmuştur. Şirketlerin bölüşmeli programlarının saklama payı, limit ve doğal afet limitleri büyük ölçüde bir önceki yıl ile aynı kalırken komisyon oranlarında ise bazı programlarda sedanlar lehine %2,5'e varan artışlar görülmüştür.

Gökhan AKTAŞ
Millî Reasürans T.A.Ş.

Asya-Pasifik Bölgesi'nde 2022 Yılı Nisan Ayı Yenilemeleri

Japonya'da mal sigortalarına teminat sağlayan doğal afet reasürans programlarının fiyatlarında 2019 yenilemelerinden bu yana son dört yıldır üst üste artışlar gerçekleşmiştir. Nisan yenilemelerinde fırtına ve sel teminatı içeren hasarsız bölüşmesiz anlaşmalarda riske göre ayarlanmış fiyat artışlarının %1 ile %5 aralığında olduğu kaydedilirken, program yapılarında kayda değer bir değişim gözlenmemiştir. Japonya piyasası tarafından satın alınan bir yıldan uzun vadeli teminatlarda geçmiş yenileme dönemlerine kıyasla artış görülmemiştir. Reasürörlerce talep edilen bulaşıcı hastalık ve siber risk istisnaları, genel olarak kabul görerek anlaşma hükümlerine dâhil edilmiştir. Kimi bölüşmeli anlaşma komisyonlarında sınırlı indirimler yapılmıştır. Bununla birlikte reasürörleri kapasite sağlamaya devam ettiren temel unsur, sigorta piyasasında poliçe fiyat ve şartlarında yapılan iyileştirmeler olmuştur. Fiyatlar genel olarak mevcut piyasa koşulları paralelinde bir seyir izlemiştir.

Güney Kore piyasasında 2021 muhasebe yılını etkileyen Coupang, BARA, Hands Corporation ve SUN&L gibi büyük risk hasarları risk hasar fazlası programlarında riske göre ayarlanmış fiyatlarda artışa neden olmuştur. Birçok sedan şirket, maliyetlerini azaltmak için konservasyon oranlarını artırma veya teminatları azaltma eğilimi göstermemiş; global reasürans piyasasında fiyat ve şartlarda süregelen disiplinin de etkisiyle yenilenen programların fiyatları yükselmiştir. 2021 yılında büyük etki yaratan bir tayfun meydana gelmemiş olmasına rağmen, olay programlarında da fiyatlar mevcut seviyede kalmış veya sınırlı artışlar gerçekleşmiştir. Bulaşıcı hastalık ve siber risk istisnaları piyasa genelinde tüm tretelerde yer almıştır.

Çin'de bölüşmesiz anlaşmalarda riske göre ayarlanmış fiyatlarda görülen %3-%7 aralığındaki artışlar, yenilemeler öncesinde kapasite tahsisinde daha temkinli bir yaklaşımın hâkim olacağı görüşünü haklı çıkarmıştır. Pandemi ve siber risk istisnalarının tretelere eklenmesine karşı direncin hâlâ devam ettiği; ancak giderek artan sayıda sigorta şirketinin bu istisnaları kabullendiği gözlenmiştir. Anlaşma şartlarında reasürörler lehine yapılan iyileştirmeler ve sigorta şirketlerinin istisnalar konusunda karşısında daha kabullenici bir tutum izlemesiyle, bölgede bölüşmesiz anlaşmalara yönelik kapasite arzı yüksek seviyede kalmaya devam etmektedir.

Güney Doğu Asya da yüksek miktarda kapasite arzından faydalanmaya devam etmekle beraber, reasürörlerin bu yenilemede daha disiplinli bir yaklaşım sergiledikleri gözlenmiştir. Beklendiği gibi, pandemi ve siber risk istisnaları bu bölgede de yenilemelerin odağında yer almaya devam etmiş; bu istisnalar sedanlar tarafından giderek artan şekilde kabul görmüştür.

Bölge, genel olarak sigorta şirketleri ve reasürörlerin beklentilerini yeniden değerlendirerek uzlaşım içine girdikleri tatmin edici bir yenileme dönemi geçirmiştir. Reasürörlerin kapasite tahsisi konusunda daha seçici oldukları gözlenirken, piyasada “münferit sedan odaklı” yaklaşım farklılıklarının devam edeceği beklenmektedir. Sigorta şirketleri ve reasürörler süregelen pandemi ortamında iş birliği içinde yol alabilmek amacıyla iletişimlerini sürdürmektedirler.

Lydia KOH
Milli Re Singapur Şubesi
Çvr: Güneş KARAKOYUNLU

Yabancı Basından SEÇMELER

Dünyanın Önde Gelen Sigorta ve Reasürans Şirketleri Afrika'da Büyüyor, Fakat İklim Değişikliği Kârlılığı Olumsuz Yönde Etkileyebilir

Dünyanın önde gelen sigorta şirketleri, nüfusun ve orta sınıfın genişlemesiyle gerçekleşmesi beklenen büyümeden faydalanabilmek için Afrika'daki faaliyetlerini yoğunlaştırmaktadır; ancak iklim değişikliği kâr hedeflerini zora sokabilir.

Batı pazarlarının aşırı yoğunlaşmış olması kıtayı büyüme için önemli bir fırsat haline getirmektedir.

Swiss Re'ye göre, Amerika Birleşik Devletleri'nde hayat ve hayat-dışı sigorta prim üretimi gayri safi yurtiçi hasılanın %12'sini oluşturmaktadır. Afrika Sigorta Örgütü 2019 yılı için bu oranın Afrika genelinin neredeyse dört katına denk geldiğini tahmin etmektedir. Öte yandan bölge aynı zamanda küresel ısınmanın en hızlı yaşandığı yerler arasında bulunmaktadır.

Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli tarafından hazırlanan bir rapora göre, Afrika'nın

güneyindeki sıcaklık 2019'a kadar geçen beş yılda dünya ortalamasından iki kat hızlı artış göstermiştir.

Buna rağmen sigorta şirketleri yılmamakta, bazı şirketler iklim değişikliği riskinin yoğun olduğu bölgelerde bile faaliyetlerini genişletmeyi planlamaktadır.

Küresel reasürörlerden Swiss Re, pahalı gayrimenkullerin ve yoksul gecekonduların mevcut durumda bile dalgaların tehdidi altında bulunduğu ülkenin önemli şehri Lagos'u da kapsayacak şekilde, Nijerya'nın tümüne nüfus etmek istemektedir. Firma, yabancı reasürörlerin daha çok iş yapabilmesine izin verilmesi için mevzuatta değişiklik yapılması konusunda bölgedeki kanun düzenleyicilerle görüşmeler yapmaktadır.

SCOR da aşırı hava koşullarına karşı son derece savunmasız bir sektör olan tarım alanında ilerlemeyi hedeflemektedir.

Standard Bank, Absa ve Sanlam gibi diğer büyük Afrika bankaları ve sigorta şirketleri de Afrika pazarında genişlemeyi ana stratejileri olarak belirlemiştir.

Bu durum, bahsedilen şirketlerin portföylerinin bundan böyle çok daha fazla iklim riski barındıracağı anlamına gelmektedir. Şirketler, üstlendikleri riskleri azaltmak amacıyla müşterilerle iş birliği yapmak da dahil olmak üzere, riskleri hafifletmenin birçok yolu olduğunu belirtmektedir.

Bir Soğanı Soymak

Genç, hızla büyüyen ve giderek zenginleşen nüfuslarına rağmen, kıtada bankacılık ve sigortacılık faaliyetlerinin fazla yaygınlaşmış olmaması, Afrika'nın dünyadaki en cazip ve el değmemiş finansal hizmet piyasalarından biri olarak görülmesini sağlamaktadır.

McKinsey'nin araştırmasına göre, COVID-19'dan önce, Afrika sigorta piyasasının 2020 ile 2025 arasında her yıl üst üste %7 oranında yıllık büyüyeceği beklenmekteydi; bu oran Kuzey Amerika için tahmin edilen oranın neredeyse iki katı, Avrupa için tahmin edilen oranın üç katı ve Asya için tahmin edilen oran olan %7'den daha yüksek bir büyümeye karşılık gelmektedir.

Sigortacılar iklim değişikliğinin maliyetini daha önce başka yerlerde analiz etmeye başlamışlardı. Bunun sonucunda Kaliforniya gibi, orman yangınlarının olduğu sorunlu bölgelere teminat sağlamaktan vazgeçtiler.

Ancak Afrika'da, düşük sigortalılık oranı, hava koşullarına bağlı felaketlerden kaynaklanan ağır ekonomik zararların henüz kredi ve sigorta portföylerine yansımadağı anlamına gelmektedir.

SCOR ve Swiss Re, küresel reasürans şirketleri için kıtada büyümenin, mevcut iş portföylerinde çeşitlilik yaratarak, başka bölgelerde karşılaştıkları iklim risklerinin yoğunluğunun dengelenmesinde önemli bir adım olacağını belirtmektedir.

Swiss Re'nin Afrika ve Orta Doğu Piyasaları Yöneticisi Beat Strebel, "Lagos'taki bir sel veya Kenya'daki kuraklığın Japonya'daki bir tsunami ile hiçbir bağlantısı yok" diyerek, herhangi bir bölgede oluşabilecek olan hasarın, bir diğerinden elde edilen primle telafi edilebileceğini ifade etmektedir.

Kıtanın Swiss Re'nin küresel boyuttaki portföyünün çok küçük bir bölümünü oluşturması sebebiyle, şirketin burada yıllar boyunca büyüyecek potansiyeli olduğunu belirtmektedir.

Bir örnek olarak sel felaketlerinin büyük ekonomik kayıplara neden olduğu Nijerya'da, konut ve kaza sigortalarında sigorta yaygınlığının ülkenin gayri safi yurtiçi hasılasının sadece %0,3'üne tekabül ettiğine değinmektedir.

Strebel, SCOR'un da önemli bir rol oynayabileceği parametrik sigorta gibi yenilikçi ürünlerin önemine de dikkat çekmiştir.

Parametrik ürünler, hasar ödemelerinde tek bir tetikleyici unsur kullanmak suretiyle eksperlerin yüksek maliyetli ziyaretlerinin önüne geçilebilmesine yardımcı olmaktadır.

SCOR, tarımsal parametrik sigorta konusunda kıtada yürüttüğü birkaç projede başarılı olduğu takdirde yeni Sahra Altı Afrika piyasalarına girme planları yapmaktadır. Yine de sigortacılar bazı zorluklarla karşılaşabilecektir.

Kenya Hayvancılık Sigortaları Programı (KLIP), hayvanları kuraklıktan öldüğünde on binlerce küçük çiftçiye ödeme yaparak övgü toplamış olan en önde gelen parametrik programlardan biridir.

Kenya Devleti'nin sigorta prim ödemeleri konusunda para yardımında bulunmasına rağmen ana reasürör olan Swiss Re, kuraklıkların tahmin edilenden daha şiddetli geçtiği dönemde yıllarca zarara uğramıştır.

Programın yetkilisi Richard Kyuma 2018'de Reuters'e verdiği demeçte, Swiss Re'nin Kenya Hükümeti'ne azami ödeme sıklığının azaltılması

yoluyla KLIP'in daha sürdürülebilir hale getirilmesi konusunda yaklaşımda bulunduğunu belirtmiştir.

McKinsey'in ortağı olan Antonio Grimaldi, özellikle nüfusun hasarlardan etkilenen bir bölgede yeniden yaşamaya devam etme ve çalışma konusundaki çekinceleri gibi ikinci derece etkiler de söz konusu olduğunda, iklim riski tahminlerini doğru yapabilmenin kolay olmadığını ifade etmektedir. Afrika bankaları ve sigorta şirketleri, bunun henüz tamamen hesaplanamayacak bir

risk olduğunu kabullenmiş ilk paydaşlardır.

Standard Bank'tan Wendy Dobson'a göre "İklim riski bir soğan gibidir, soydukça katmanlarının asla bitmediğini görürsünüz. Tam anlamadığımızı sandığımızda, aslında anlamadığımızı anlıyoruz."

Insurance Journal

June 10, 2022

Emma Rumney,

Çvr: Esen ESENTEPE

